

ਪਾਰਦੇਸ ਰਾਜਿਸ਼

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ)

VOL- 13 No. 312 January 16, 2019

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

pardestimes

E-mail : info@pardestimes.com

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

Ph 510-938-7771

Ph510-516-3536

ਤਲਵੰਡੀ ਖੁਰਦ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਦੇ ਬਾਲ ਘਰ ਵਾਲੇ ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਖੇ

ਫਰੀਮਾਂਟ- ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਜਨਵਰੀ 16, 2019 ਤੋਂ ਫਰੀਮਾਂਟ 4 ਤੱਕ ਇੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ ਸੈਕਰਮੈਂਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਜਨਵਰੀ 20 ਨੂੰ ਉਹ ਸੈਨੋਹਜੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ 1 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਗੇ। ਮਹੀਨੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫਰੀਮਾਂਟ ਵਿਚ ਗੱਲਡਨ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਜੋ ਕਿ 4918 Paseo Padre Pkwy, Fremont, CA 94555 'ਚ ਹੈ, ਉਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਵੀਰ-ਭੈਣ ਨੇ ਬਾਲ ਘਰ ਵਾਲੇ ਭੈਣ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਬਾਲ ਘਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਦੁਰਕਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਇਕ ਪੰਡੂੜਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕੁਝੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ-ਪਿਛਿ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਬਾਲ ਘਰ ਵਾਲੋਂ ਛੱਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੰਭਲਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸੰਘੇੜਾ ਨੂੰ 916-949-9976 ਤੋਂ ਫੋਨ ਕਰੋ ਜਾਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. ਨੂੰ 510-938-7771 ਤੋਂ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

See me today and
get the discounts
and service you deserve

Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# OF22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com

State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ

ਗਰਦੂਜੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,
ਵਿਆਹ, ਐਸ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ
ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ ਦਫ਼ਤਰ   ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫ਼ਤਰ   ਸੈਕਰਮੈਂਟ ਦਫ਼ਤਰ   ਫਾਰਿਜ਼ਨ ਦਫ਼ਤਰ
44790 S. Grimmer Blvd. # 204 Fremont, CA 94538   37-18-73rd St. Ste 401 Jackson Height, NY 11372   2945 W. Capitol Ave. West Sacramento CA-95691   4491 w. Shaw Ave # 300B Near Costco Fresno, CA 93722
510-657-6444   718-533-8444   916-372-448   phone 559-271-5511

Joshi Law Firm

Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com

ਇਮੀਗ੍ਰੋਸ਼ਨ
ਡਿਗੋਰੈਟਸ਼ਨ
ਅਸਾਈਲਮ
ਸਿਟੀਟਨਰਿਪ
ਗਾਰੀਨ ਕਾਰਡ
ਫੈਮਲੀ ਬਾਟੀਸ਼ਨ
ਵਿਆਹ ਦੇ

ਆਧਾਰ ਤੇ
ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ
ਐਡਜਨਸਮੈਂਟ
ਆਫ ਸੇਟੇਮ
ਫੈਮਲੀ ਲਾਅ
ਤਲਾਕ ਦੀ

ਪਟੀਸ਼ਨ
ਬੱਚੇ ਦੀ
ਕਮਟਡੀ
ਭੱਡਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ
ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ
ਖਰਚਾ

(559) 312-0083 (O) (888) 630-1230 (F)

TANVIR JOSHI
SBN: 302226

516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704

AUTOBAHN

Body & Paint

Specializing in
Convenience
& Quality

Baghel Singh Jaswal

Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com

778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਤੀਵਿਧੀ
ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸੋਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ
ਅਤੇ ਹਾਰਡਵੇਰ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰੁਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਢਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਮੁੱਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

Punjab Insurance Brokers Inc.
Covered CA
Open Enrollment Starts Oct. 15th
LIFE • HEALTH • TRAVEL • MEDICARE • TRUCKING
ਲਾਈਨ • ਹੈਲਥ • ਟ੍ਰੈਵਲ • ਮੈਡੀਕੇਅਰ • ਟਰਕਿੰਗ
Gurdawar Singh Mann
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Allstate
You're in good hands.
Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501
Auto • Home • Life • Health • Business • Commercial
PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490
30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Global Green
Certified Insurance Agent
ਹੈਲਥ ਇੰਸੋਰੇਨਸ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-487-1000
Gurdawar Singh Mann
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Punjab Insurance Brokers Inc.
Covered CA
Open Enrollment Starts Oct. 15th
LIFE • HEALTH • TRAVEL • MEDICARE • TRUCKING
ਲਾਈਨ • ਹੈਲਥ • ਟ੍ਰੈਵਲ • ਮੈਡੀਕੇਅਰ • ਟਰਕਿੰਗ
Gurdawar Singh Mann
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Kaiser Permanente
Certified Insurance Agent
Covered California
blue of California
Western Health Advance
Medicare Supplement Plans

Covered CA
Open Enrollment Starts Oct. 15th
LIFE • HEALTH • TRAVEL • MEDICARE • TRUCKING
ਲਾਈਨ • ਹੈਲਥ • ਟ੍ਰੈਵਲ • ਮੈਡੀਕੇਅਰ • ਟਰਕਿੰਗ
Gurdawar Singh Mann
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਸਹਿਮ ਰਾਈ ਹੈ?

ਪ੍ਰਯਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਉਤੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਆਰ ਮੈਸ ਐਸ ਵੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਵੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਇਹ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਯਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਗਮ ਤੱਟ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਸਰਧਾਲਾਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ; 'ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੇਟ ਨਹੀਂ।' ਫਿਰ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤ ਕੀ ਹੈ?

ਅਜੂਨਿਆਂ ਦੀ 2.77 ਏਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕਤਾ ਉਤੇ ਸੰਨ 1994 'ਚੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੌਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਦੇਰੀ ਕਿਉਂ? ਜੇ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਦਿੱਤ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਸਦਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਕ 'ਚ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਸੈਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਆਰਡੀਨੈਸ ਦਾ ਰਾਹ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚੁਪ ਕਿਉਂ ਬੈਠੀ ਹੈ?

ਇਸ ਦੀ ਵਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਦਾਦਾਚੰਦ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਲੈਕਚਰ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਕੇ ਕੇ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇੱਤੇ ਭਾਸਣ ਤੋਂ ਲੱਗ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਰਵੀਸਿੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਵਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਸਬਰੀਮਾਲਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਉਭੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਖਦਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕਤਾ 'ਤੇ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਰੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਸਾਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਕੇਸ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਤਾਜਾ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਦਬਾਅ

ਪਾਉਣਗੇ ਕਿ ਛੇਤੀ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇ। ਇਹ ਕੇਸ 70 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਓਥੇ ਅਧੀਲ ਕੀਤਿਆਂ ਵੀ 10 ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਚਾਨਕ 55 ਸਾਲ ਪਰਾਣੇ 13 ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਤੇ ਅੱਜ ਇਹ ਹਮਲਾ ਕਿਉਂ? ਅਸਲ 'ਚ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ

ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਹਿੱਦ੍ਹਾਂਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ 'ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਣਾ ਵੀ ਇੱਤਾ ਤਾਂ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਗਲੇ ਪਲ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਇਸ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਨਾਚਾਜ਼ਗੀ ਅੰਕਤਿਆਂ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੋਕ ਰਾਏ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਥੇ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਰੇਦਣ ਤੇ ਸੰਨ 1992 ਵਰਗ ਜਨੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹੋ ਵਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਉਤੇ ਛੇਤੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ (ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ 2.77 ਏਕਤ ਵਿਵਾਦ ਪੁਰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆ 'ਚ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਰਾਮ ਲੱਲਾ ਬਿਗਜ਼ਮਾਨ, ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਨਿਰਮੋਹੀ ਅਖਾਤੇ ਤੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਸੁਨੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪੈ ਜਾਣੀ ਹੈ) ਤਾਂ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਬਾਕੀ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਡੀਨੈਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਫੌਰਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਚੋਣ ਸਟੰਡ ਖੇਡ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 'ਪੰਚਿਤ' ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣਾਂ ਦੋਰਾਨ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਹ ਕਿਹਾਣਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਅੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਵੀ ਉਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 10 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸਾਡੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ? ਅਪਣੇ 56 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਰਣਨੀਤੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਡੀਨੈਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਆਰਡੀਨੈਸ (ਜਾਨੂੰਨ) ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦਾ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਭਾਜਪਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਮਝਾਵੇ?

ਭਾਜਪਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਦੋਰਾਨ ਫੈਸਲਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਰ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਲਾਭ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਸੰਘ ਦੇ ਧੜੇ ਹੋਰਕ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ 'ਭੈਣ ਜੀ, ਰਾਮ ਲੱਲਾ ਦੇ ਮੰਦਰ ਲਈ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਇੱਟ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਤੋਂ' ਦੀ ਮਹਿਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਭਾਵਨਾ ਖੁਦ ਹੀ ਜੋਰ ਫੜ ਲਵੇਗੀ। ਜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ (ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ 2.77 ਏਕਤ ਵਿਵਾਦ ਪੁਰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆ 'ਚ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਰਾਮ ਲੱਲਾ ਬਿਗਜ਼ਮਾਨ, ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਨਿਰਮੋਹੀ ਅਖਾਤੇ ਤੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਸੁਨੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪੈ ਜਾਣੀ ਹੈ) ਤਾਂ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਬਾਕੀ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਡੀਨੈਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਫੌਰਨ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਚੋਣ ਸਟੰਡ ਖੇਡ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਉਤੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅਪਣੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ ਟਿਪਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਟਿਪਣੀ ਕੀਤੀ, ਉਦੇ ਉਹ ਜਨਤਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਦਸੰਬਰ 2016 ਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪੋਸਟਿੰਗ ਬਤੌਰੇ ਐਕਸੀਅਨ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਵਿਖੇ ਸੀ। ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਮੇਰੀ ਟਰੋਨਿੰਗ ਸਿਮਲਾ ਸਥਿਤ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਐਡਮਿਨਿ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਦੇਸ ਰਾਜ ਦਾ ਸੁਧਾਰ

ਤਾਰੀ ਸਹੋਤਾ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ

ਸਕਣ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਘੜਵੇਂ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਸਿੱਖ ਸਕਣ। ਚੱਕ ਦੇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਪਰਸ਼ੰਸਾਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਾਰਕ, ਨਵੇਂ ਬੂਟੇ, ਫਰਨੀਚਰ ਆਦਿ ਸਭ ਨਵਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਵੀ ਪਤ੍ਰਾਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਵੀਰਾਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਥੈਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਚੰਗੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

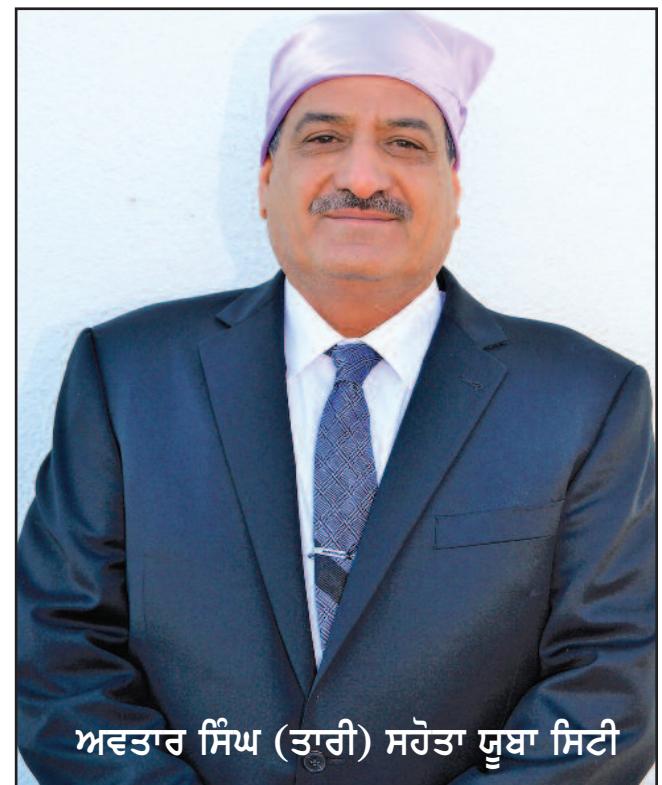
ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਾਰੀ ਸਹੋਤਾ ਹੁਕਾਮਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਵੀਰ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਬਦਲ ਸਕੇ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਤਾਰੀ ਸਹੋਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਜਲਦੀ ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੱਢੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਪਿੰਡ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਤਾਰੀ ਸਹੋਤਾ

ਦਾ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੈਚ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਨਾ ਵਧੀਆ ਸਜਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਇਕ ਚੰਗੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹੇ

ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ 530-844-3060 ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਵੇਬ ਸਕਦੇ ਹੋ:

<http://youtu.be/C8qMiqrbyv8>

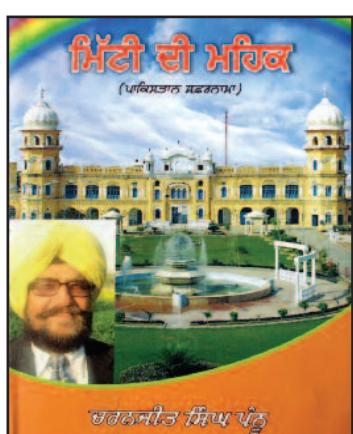
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਤਾਰੀ) ਸਹੋਤਾ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਕੋਆ ਨੇ 6ਵਾਂ ਨਾਟਕ ਐਲਸਬਰਾਂਟੇ 'ਚ ਖੇਡਿਆ

ਐਲਸਬਰਾਂਟੇ- ਪੰਜ ਨਾਟਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਖੇਡਣ ਮਹਾਰੋਂ ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਐਲਸਬਰਾਂਟੇ ਗਰੂ ਘਰ ਲਾਗੇ ਹਾਲ 'ਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ 6ਵਾਂ ਨਾਟਕ। ਪਿਛਲੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਖੇਡਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਸਮਾ, ਵੇਸ਼ ਭੂਸਾ, ਡਾਇਲਾਗ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੁਰੁਟੀਆਂ ਤੋਂ ਦਰੁਸਤੀ ਵੱਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸ਼ਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਐਲਸਬਰਾਂਟੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹਾਲ 5.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੀ ਪੂਰਾ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਟਕ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਿਟਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ 8 ਵੱਜ ਕੇ 45 ਕੁ ਮਿਟਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਖੇਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੱਜਣ ਦਾ ਫੋਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜੂ ਦੇ 'ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ' ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਫਰਨਾਮਾ ਦੀ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈ

ਪਟਿਆਲਾ (ਬਿਉਰੋ)- ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ, ਕਵਿਤਾ, ਨਾਵਲ, ਨਾਟਕ, ਸਫਰਨਾਮਾ ਦੀਆਂ ਬਾਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜੂ ਦਾ ਸੱਤਵਾਂ 'ਸਫਰਨਾਮਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ)' ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਦੇਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਏ ਸੈਕਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਗੀਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗਮ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਛਾਪਿਆ ਛਿਆਠ ਛੋਟੋਆਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰਿਆ 368 ਪੰਨੇ ਦਾ ਇਹ ਵੱਡਾਕਾਰੀ ਸਫਰਨਾਮਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲੀਆ ਗਿਆ, ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਾਉਂਦਾ, ਮਿੱਠੀਆਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੇ ਰੀਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਗੱਲਬੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 1947 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਜਾਨੀ ਤੇ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਰੁਣਮਈ ਦੰਗ ਨਾਲ ਸੰਰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਫਰਨਾਮਾ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਮਿਥਿਹਾਸਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਬਾਵਾਂ, ਤੀਰਥਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ, ਭਾਵਾਂ, ਸੰਕਲਪਾਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ, ਸਥਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਦੀ ਜੰਮਣ ਭੈਂਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਭਾਵੁਕ ਸੰਝ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

COLUMBIA PARTNERS

REAL ESTATE

ਘਰ, ਮੋਟਲ, ਬਿਜਨੈਸ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਖਰੀਦਣੀ ਜਾਂ ਵੇਚਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ-

DILBAG SINGH

Broker Lic # 74416

CBA MLS.

DILBAG SINGH

EMAIL: dilbagbains@yahoo.com

DIRECT: (206) 841-4132, OFFICE: (206) 588-2559

FAX: (206) 299-9199

8221 5th Ave NE Seattle WA 98115

ਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਹੰਘਾਲਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤੇ ਦੂਰੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਤਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਬੇਗਮਪੁਰੇ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸਵ ਭਾਈਚਾਰਕ ਤੇ ਸਰਵ ਸੰਝੇ ਮੰਚ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਪਨਾ ਸੰਰਜਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 1+4086084961, 91+9872007176, ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੌ ਕਾਪੀਆਂ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡੀਆਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੇਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਨਿਵੇਕਲਾ ਚਿਤਰਨ ਨਿੱਜੀ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਸਪਾ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੁਥੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਰਹੀਆਂ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਸਪਾ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਬਾ ਭਾਜਪਾ, ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਸਪਾ ਤਿੰਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਬਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਸਭ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਧੂਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਪਕਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਵੱਲ ਮੁੰਹ ਕਰਨ ਦਾ ਦਮ ਵੀ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਸਪਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਕਿਸੇ ਸੀਮਤ ਟੀਚੇ ਜਾਂ ਤੱਤਕਾਲੀ ਮੰਤਰ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਭਰਪੂਰ ਬਹਮੁਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੌਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਮਾਇਅਵਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆ ਕੈ ਚਾਹੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ ਪਰ ਸੱਚ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਪਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਸਪਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਹਿੱਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕੌਮੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੌਮੀ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਉਹ ਕੌਮੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਸਪਾ-ਬਸਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਤਹਿਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੈ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੇਗੀ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਵਰਗ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਚਾਹੜ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਸਪਾ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਿਰਫ਼ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਨਵੇਂ ਗੱਠਜੋੜ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਹਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇਗੀ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਖਿਰ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਵੋਟਰ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਵੋਟਰ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਉਹੀ ਹੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋਣੇ, ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹੋਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR.
NEWARK, CA 94560

Buta Ram Joshi Staff Reporter,
Fresno 559-803-0055

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਯੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ...

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਤੇ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਬਣੇ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਗਿਆਨ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ 'ਸੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਫਰੀਦ ਦੀ ਭਾਲ' ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਰ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ (ਮਰਹਮ) ਸੁਭਾਚਿੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਮੰਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ' ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਹ ਕੋਸ਼ ਸੱਠ ਵਾਹਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੁਰਲੱਭ ਸੰਮਿਲਤ ਹੈ ਇਸ ਕੋਸ਼ 'ਚ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਜੀ ਬਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਇਹ ਕੋਸ਼।

ਇਹ ਕੋਸ਼ ਦੇਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਰਹੇ। ਗੱਲ 1970-71 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਹੈ। ਮੈਟਰਿਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਸਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਕਾਲਜ 'ਚ ਪ੍ਰੀ-ਯਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪ੍ਰੈਪ) ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੀਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਕਾਲਜ ਦਾ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ ਵਰਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਦੋ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਟਰਿਕ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੀਸ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾਉਣ; ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲੋਖਣ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਲੋੜੀਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪੱਤਰ ਉਤੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਾਉਣ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਜਾਣ ਪਿਆ ਜੋ ਕੈਪਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਕ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਹ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੀਂ ਢੁਲਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਬਹੀਚੇ ਸਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਨੀ ਇਹ ਦੰਦ ਕਥਾ ਪ੍ਰਚਾਲਿਤ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਸਾਇਰਾਨਾ ਅੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਛੋਤਨ ਕਰਕੇ ਸਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣੀ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕੌਂਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਬਹੀਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲੰਘਿਆਂ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਾਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਰ ਵਾਲਾ ਮਾਜ਼ਰਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਸਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉਤੇ ਘੁੱਗੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਕਾਲਜ ਦੇ ਗੋਲਡਨ ਜੁਬਲੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸੁਣਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤੱਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੀਵੀ ਗਿਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ

ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੋਸਤ ਬਾਣੇਦਾਰ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਲੱਗ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਣੇ ਕੋਟਲੇ ਦਾ ਗੋਟ ਵਡਿਆਂ ਹੀ ਐਸ.ਪੀ. ਕੋਟਲੇ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਬੋਤਾ ਅੰਗ ਜਾ ਕੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਕੋਟਲੇ ਦਾ ਵੀ ਦਫ਼ਤਰ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਤਾਮਜ਼ਰੀਦੀ ਇਹ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦਫ਼ਤਰ ਬਾਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਾਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਐਸ.ਪੀ. ਜਾਂ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਜਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੋ ਬਾਣੇ ਦੀ ਵੱਡਾ ਅਫਸਰ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ? ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਬਾਣੇ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਠੰਡਾ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ 'ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ' ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੈ?

ਓਲੰਪਿਕ ਰਤਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ., ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜੇਤੇ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦਾ ਮੈਚੈਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਮੈਂ 'ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ' ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੰਤਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਸਨ: ਅੰਤਰ-ਰਾਸਟਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਰਤਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋ ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਬਣਾਵੇ? ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਜਿਵੇਂ ਮੈਚੈਚ ਬਰਾਬਰ ਰਹਿ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਐਕਸਟਰਾ ਟਾਈਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦੈ, ਐਕਸਟਰਾ ਟਾਈਮ ਵਿਚ ਮੈਚ ਬਰਾਬਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦੈ, ਉਵੇਂ ਮੈਂ ਵੀ ਹੁਣ ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਖੇਡ ਹੁਣ ਉਪਰਲੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ‘ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ’ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖੇਡ ਮੱਕ ਜਾਣੀ ਹੈ।”

ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਬਦ ਸਨ, “ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ’ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ’ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੈ? ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਪੁਜਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਿਉਦਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਵੀ ਪੈਣੀ ਹੈ?”

ਐਜ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾਂ ਤਾਂ
 ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ., ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨਾਂ
 ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਸੁਸ਼ਬੀਰ ਕੌਰ ਦੇ
 ਦੱਸਣ ਮੁੜਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ
 ਦੀਆਂ ਨਲਕੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ
 ਆਈ. ਸੀ. ਯੂ. ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਪਿਛੋਂ 21 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਫਿਰ
 ਆਈ. ਸੀ. ਯੂ. ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਹਾਲਤ ਸਥਿਰ ਹੈ।
 ਹਾਲੇ ਉਹ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ
 ਹਨ। ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਭਾਵ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ
 ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 96ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਤਕ
 ਉਹ ਘਰ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ
 ਦਿਨ ਇਸ ਵਾਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਸ਼ਬੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਦੋਹਤ ਕਬੀਰ ਦਾ ਕਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਜਨਮ ਹੀ ਨਾਨਾ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਧੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੌਰ 1983 'ਚ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰੀ ਤੋਂ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੀ 'ਲੰਬੀਆ' ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵੇਚ ਕੇ ਵੈਨਕਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਪਾਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੌਮੀਆ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਜਿਥੇ 2012 'ਚ ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੌਮੀਆ ਦਾ ਦੇਂਗਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਬਲਬੀਰ

ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਧੀ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਸਨ। 2014-15 ਵਿਚ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਮਿਲਦਿਆਂ-ਗਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਬਲਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ 'ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ' ਲਿਖੀ ਸੀ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹਾਕੀ ਦਾ ਯੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੈਂਕਡੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦਾ 'ਗੋਲ ਕਿੰਗ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਓਲੰਪਿਕ

[View Details](#) | [Edit](#) | [Delete](#)

ਮੈਡਲ ਪ੍ਰਾਪਨ ਮੰਤਰੀ ਫੱਡ ਲਈ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ
ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੌਰ
ਦੀ ਦਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੈਡਲ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖੇ ਹੋਏ
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੇਡਲ ਦਿੱਤੇ। ਜੇ ਉਹ ਵੀ 'ਸਾਈ' ਨੂੰ ਦੇਣਾ
ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ 'ਜਾਂਦੇ' ਰਹਿਣੇ ਸਨ!

85 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹਾਕੀ ਬਾਂਧਾ ਅਤੇ 'ਗੋਲਡਨ ਯਾਰਡਸਟਿਕ' ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ਕਿਕਾਰਡ 66 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਖੜਾ ਹੈ! 2012
ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਮੌਕੇ ਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ
ਸਫਰ 'ਚੋ ਜੋ 16 'ਆਈਰੋਨਿਕ ਲੰਪੀਅਨ' ਚੁਣੇ ਗਏ
ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਏਸੀਆ ਦੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਤੇ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਦੀਪ
ਦਾ ਕੋਵਲ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ, ਏਸੀਆਈ ਖੇਡਾਂ
ਦਾ ਇਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਕੋਚ ਮੈਨੇਜਰ ਬਣ ਕੇ
ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੱਤ ਮੈਡਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਜਿਤਾਉਣ
ਵਾਲੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਮਾਣਸਨਮਾਨ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਸਪੋਰਟਸ ਅਧਾਰਟੀ
ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਉਹਦੀਆਂ ਅਨਮੋਲ ਬੇਡ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵੀ
'ਗੁਆ' ਦਿੱਤੀਆਂ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਵੀ ਪਾਈ।
ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ, ਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 'ਚੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਗੋਲਡ
ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਅਨਮੋਲ
ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ! 1962 ਦੀ ਹਿੰਦ-ਚੀਨ ਜੰਗ
ਸਮੇਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪਣੇ ਤਿੰਨੇ ਲੰਪਿਕ ਗੋਲਡ

ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਕ੍ਰੈਮਾਂਡਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੈਕ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, “ਇਕ ਓਲੰਪੀਅਨ ਵਜੋਂ ਮੈਰੀ ‘ਗੋਲਡਨ ਹੈਟ ਟ੍ਰਿਕ’ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲੀਜ਼ੈਂਡਰੀ ਹਾਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਲਿਖਿਤਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਟੀਮ ਕਪਤਾਨਾਂ, ਕੋਚਾਂ ਤੇ ਮੈਨੇਜਰਾਂ ਨੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੱਚਾ ਸਨੋਹ ਜਤਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹਾਕੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਵੱਡੀ ਬਾਹਰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਥੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਨੌਜਾਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਖਾਏ ਖੇਡ ਮਾਰਰਾਂ ‘ਤੇ ਚੱਲਣਗੇ। ਓਲੰਪਿਕ ਲਹਿਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰਿਣੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਖੇਡ ਇੱਕਿਆਸ ਨੂੰ ਸਨਹਿਰੀ ਬਣਾਇਆ।”

ਪਿੰਡ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਕੀਤਕ ਲੋਕ ਆਲੋਚਨਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ?

ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ 2019 ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਹਾਂ, ਜਿਥੇ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨਿਰਸਾ ਜਨਕ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਇੱਛਿਵਾਂ ਛਟਪਟਾਉਣ ਲੱਗਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਾਂਗਾ ਕਿ 'ਤਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹੋ?'

ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੇਠ
ਗ੍ਰਿਡਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ
ਸਹਿਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਡਤਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ?
ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ 'ਕਠਪੁਤਲੀ'
ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ? ਇਸ ਲਈ ਕਿ
ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਣੀ ਝਾੰਸੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ 'ਚ
ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ
ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਣੀਪੁਰ ਦੇ

ਜਦੋ ਅਈਅਰ-ਮਿਤਰਾ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੋਲੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋਲੀ ਚੰਗੀ ਜ਼ਹਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। 25 ਸਾਲਾ ਅਸੀਂਮ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਪਲਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਗਿੜਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ

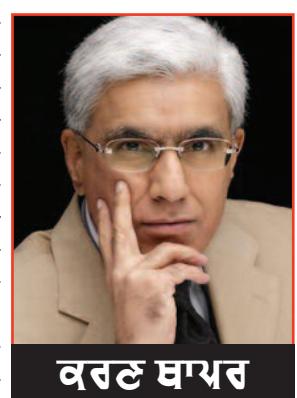
ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਸਾਧਾਰਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਲੋਚਨਾ
ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖਣ ਦਿਓ। ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਵੀ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ
ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਚੌਣਾਂ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ
ਇਹੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਪਰ ਉਡਦੇ ਹੋਏ
ਸਾਨੂੰ ਗਲਾਮੀ 'ਚ ਰੱਖਣਗੇ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ
ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਇਹ ਮੰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ
ਜੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨੇੜਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਰਾਣੀ ਝਾਂਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।
ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੇਸ ਚਲਾਏ
12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਣਾਰਕ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ
ਕਰਨ, ਰਸਗੁੱਲਾ ਉੜੀਸਾ ਮੁਲ ਦਾ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ
ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਧਾਈਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪਮਾਨ ਜਨਕ
ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਜਿਤ
ਅਈਅਰ-ਮਿਤਰਾ ਨੂੰ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਡਾਰ ਕਰ ਕੇ
ਉੜੀਸਾ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ
ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਮਾਨ
ਅਨਪਾਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਤਨਾਂ 'ਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਭਵਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਾਇਲਟ ਸੀਟ ਵਜੋਂ ਦ੍ਰਿੱਖਾਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਦੀ ਸੁਚਨਾ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਮੰਤਰੀ ਅੰਬਿਕਾ ਸੌਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਤਨਿਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਪੰਚਿੰਡਾਂ ਦੇ ਦਾਤਿਕੇ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਤੂਨ ਦੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਚਾਹਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਉਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਖੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ? ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਯਨੀਆਂ ਜੈਕ (ਬਿਟੇਨ ਦਾ ਕੌਮੀ ਤੰਡਾ) ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕੱਢੇ ਦੇਂਦੇ।

ਕਰਣ ਥਾਪਤ

ਜੇਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ
ਪਾਖੰਡੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚੁਟਕਲੇ ਸੁਣਾਓ
ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਓ ਤਾਂ ਜੇਲ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਜਸਟਿਸ ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਸੁ ਜਦੋ ਧੈਸ ਕੌਸਲ ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ 'ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ
ਹੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ।' ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ
ਤੌਰ ਉਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ
ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਆਕਾਰ
ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਬੋਸ਼ੇਕ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੋ ਭਾਵਨਾ ਦੀ
ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਕੀ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ”, ਖੁਦ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਾਂਗਾ।
 ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਉਹ
 ਕਾਂਗਰਸੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ,
 ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਬਣਾਓ। ਅਗਲੀ
 ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ, ਤੁਹਾਡੇ
 ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਹੱਸਣ ਤਾਂ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦ ਸੋਹਣੇ ਨਾ ਵੀ ਹੋਣ
 ਤਾਂ ਵੀ ਚੰਗੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸਕਰਾਉਣਾ ਸਿੱਖੋ। ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼
 ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਖੱਬਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ, ਜਿੰਨੀ
 ਆਲੋਚਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਅਸਹਿਣੀਲਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ
 ਤੁਸੀਂ ਹਾਸੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਪਣਾ ਸਕੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੋਰ
 ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿੱਤਰ ਹੋਣਗੇ।

ਨਿਤਿਕ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਖੂਪਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ?

ਕਾਂਗਰਸ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਜਾਂ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟਾਂ (ਸਮਾਜਵਾਦੀਆਂ) ਦੇ ਉਲਟ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਰੇਤ (ਜਾਂ 'ਛੁੱਟ') ਦੇਖਣ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਕਦੇ-ਕਦਾਈ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਮੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਝਗੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਲਰਾਜ ਮਧੋਕ ਸਨ, ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰੂਪ ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਝਗੜੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਤੇ ਭਗਵਾ ਧੜੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸਨ, ਜਦ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀਆਂ 'ਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰ ਛੁੱਟ ਪਈ ਸੀ।

ਜਨ ਸੰਘ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਛੁੱਟਾਂ ਤੋਂ
ਬਚੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਜ਼ਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਨ ਸੰਘ ਕਦੇ ਵੀ
ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕੌਮੀ ਮਿਆਸਤ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਵੱਖਰਾ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ
ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਕ
ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਜਪਾ ਦੀ
ਗੱਲ ਹੈ, ਅੱਜ ਇਹ ਅਸੇਤੂ ਤਾਕਤ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ, ਖਾਸ
ਕਰ ਕੇ ਉਤਰੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ
ਸਾਡਾਧਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਵੱਡੇ ਝਟਕੇ ਦਾ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ 1992 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਡੇਗ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੱਦਾਵਰ ਨੈਤਾਵਾਂ 'ਚ ਇੱਕ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਖਪਾਈ (ਸਵਰਗੀ) ਨੂੰ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਪਰ ਤੁਢਾਨ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗ ਵਿਜੇਤਾਜੇ ਸਿੰਧੀਆ ਨੇ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੰਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵੈਲ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁੰਗਤ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਜਦ ਕਿ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਚ ਗਾਇਬ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। 2014 ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੋਟੀ ਤੱਕ ਉੜਾਰ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਚਾਨਕ ਕਈ ਸਥਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਾਰ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਕੱਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇਗੀ।

ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ 'ਪੈਂਚਵਰਕ' ਕਰਨਾ

ਪਿਆ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੋਕ ਜਨਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ (ਲੋਜਪਾ) ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ, ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋਕ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਐਨੈਨ ਡੀ ਏ ਗੱਠਨੋਤ ਛੱਡ ਕੇ ਯੁ ਪੀ ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਚੰਗਾ ਬੁਲਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਹੁੱਧ ਨਹੀਂ, ਸਗੋ ਪ੍ਰਾਣ ਮੰਤਰੀ ਨਾਨਿਦਰ ਮੈਂਦੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਜੋਂ ਏਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਣ ਕਲਾ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸੰਕਟ 'ਚੋ ਕੱਢਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੌਦੀ ਦੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਣ ਕਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਰਨਾਟਕ, ਰਾਜਸ਼ਾਹਿ, ਮੱਧ

ਨਾਰਾਜ਼ ਸਿਵ ਸੈਨਾ, ਜੋ ਰਸਮੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਸੁਹੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਖਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਵਾਰ ਕੰਗਰਸ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਦਿਆਂ ਰਾਫ਼ੇਲ ਸੌਂਦੇ ਬਾਬੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਟਕਿਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਹਿ ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ 'ਵੱਡਾ ਭਰਾ' ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦਿੱਤ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਤਕੀ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਅਤੇ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਵੱਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਹਿਮ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਤਪ੍ਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਗਡਕਰੀ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ
ਕੋਈ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਛੱਡੀਸਿਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਕਰ ਸਕੀ, ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ। ਜੇ ਗਡਕਰੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣ ਬੇਤੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਗਾ ਬੁਲਾਰਾ ਹੋਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣੇ ਕਿ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਅਪਣੀ ਭੁਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜੇ ਮੈਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਾਰਲੈਂਸੈਟ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਹੈ? ਮੈਂ ਹਾਂ।' ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਡਕਰੀ ਦੀ ਇਹ ਰਾਏ ਕਿ ਜੂਨੀਅਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਹੀਮਾਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਜੜੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਂਝੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਗਠਨਤਮਕ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਹੈ। 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਹਿਣਸ਼ਿਲ ਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਅਕਸ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ'-ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਵੀਰ ਸਾਫ਼ਰਕਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਏਲੀਅਨ' ਕਹਿਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਲਵਲਕਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਕੌਹਿਣ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾਣਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਡਕਰੀ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ

એ ગાંગુલી

ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੁ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਕਤੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖਦਸ਼ੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਨੇਤਾ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਕਤੀ ਵਜੋਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹਿਰਿਦਰ ਮੌਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਸਕਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਆਲੂ, ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਵਿਆਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਗਡਕਰੀ ਆਮ ਚੌਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਸਵੀਕਾਰ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਹਨ- ਇੱਕ ਹੈ ਸੰਘ ਨਾਲ
 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ, ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ
 ਕਸ਼ਕਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਨਿਪੰਨਤਾ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਣੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਹਾਈਵੇਜ਼ ਦੀ
 ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਢਾਂਚਾਗਤ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ
 ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਸਮੀਖਿਅਕਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ
 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ
 ਉਤਰਾਂ-ਰੜ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੱਟੜ ਫਿਰਕੂ ਸੰਗਠਨ
 ਦੀ ਮੱਖ ਧਾਰਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੰਘ ਖਰਵਾਰ ਦਾ ਅਯੁਂਧਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ 'ਜੇਹਾਦ'

ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਪਵਿੱਤਰ ਲੋਕ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਧਰਮ ਹੋਵੇ, ਦੰਗੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਘਪਲੇ, ਉਹ ਹਰ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭਗਤ, ਕੱਟਠਪੰਬੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਅਯੁਨੀਅਮਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ 'ਜੇਹਾਦ' ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ' ਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਯੂ ਪੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 2010 ਵਿੱਚ ਇਲਾਗਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ 16 ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਫੌਰਨ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇ। ਇਲਾਗਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਮ ਜਨਮ ਭੂਮੀ-ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 2.77 ਏਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਲੱਲਾ, ਸੁਨੀ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਨਿਰਮੋਹੀ ਅਖਾਡੇ ਵਿਚਾਲੇ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚਾਰ ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਲਈ ਟਾਲ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਬਿਗੇਡ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਰਡੀਨੈਸ ਜਾਰੀ ਕਰੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਜੁਡੀਸਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫਿਰ ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 30 ਸਕਿੰਟਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ 10 ਜਨਵਰੀ ਨਿਤਾਰਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗੇ।

ਅਯੁਧਿਆ 'ਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਰੋਲ ਰੱਪੋ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਉਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਅਯੁਧਿਆ ਮੁੱਦਾ ਅਹਿਮ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਸਾਲ 1989 ਤੋਂ ਇਹੋ ਸਬਿਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਆਉਦਿਆਂ ਹੀ ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੇਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1989 ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨੀਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਲਈ ਅਯੁਧਿਆ ਇਕ ਕੇਂਦਰੀ ਬਿਦੁ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬਜ਼ਰੰਗ ਦਲ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਖਾਂਡੇ ਰਾਹ ਵੀ ਕੇਤੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਤ ਭਾਰਤਾ ਚਨਨਾ ਦਾ ਕੁਦਰ ਦਸਦ ਹਨ।
ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਰੱਬ ਯਾਤਰਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁ
ਰਾਸ਼ਟਰਾਦ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਰ-ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰ ਕੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਵਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸੰਘ ਪਰਵਾਹ

ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜੁੱਧਿਆ
 'ਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 1991
 ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਇਹੋ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਲਾਭ
 ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ 1984 ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਭ ਅੰਦਰ ਭਾਜਪ
 ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ 1991 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 91 ਹੋ
 ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪ ਨੂੰ
 ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। 1996 ਦੀਆਂ ਯੂ ਪੀ
 ਵਿਧਾਨ ਸਭ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਇਕੱਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ
 ਪਾਰਟੀ ਬਣੀ। 1999 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪ
 ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਨ 2000 ਤੱਕ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ
 ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਰ 2004 ਅਤੇ 2009 ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ
 ਸਥਿਤੀ ਰਹੀ। ਲੋਕ
 ਸਭ 'ਚ ਇਸ ਵੇਲੇ
 ਭਾਜਪਾ ਦੇ 273
 ਔਮ ਪੀ ਹਨ ਤੇ
 ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ
 ਵੀ ਇਸ ਦੀ
 ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ
 'ਸੇਰ ਆਇਆ-
 ਸੇਰ ਆਇਆ'
 ਵਾਂਗ ਇਹ ਮੁੱਦਾ
 ਅਤੇ ਪਣੀ
 ਸਾਰਬਿਕਤਾ ਗੁਆ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਚ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮੋਹ
ਭੰਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੁਝ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਦੇਖਣ
ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਨਵੀ ਪੀਤ੍ਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਹੀ
ਨਹੀ ਮੰਨਦੀ, ਉਹ ਰੋਜ਼ਗਾਰ, ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ, ਜੀਵਨ
ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਪਰੀਮ ਕੋਰਟ
ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜੁਗਾ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਜਿਉ ਦੀ ਤਿਉ
ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਘ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਲੱਗਣ
ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਲੋਤੀਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀ ਮਿਲ
ਸਕਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਹਵਾਤਿਆਂ 'ਚ ਅਜੋਖਿਆ ਮੁੰਦੇ ਦਾ
ਫਿਰ ਗਰਮਾਉਣਾ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 2014 'ਚ
ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਚੰਗੇ ਦਿਨ' ਰੋਜ਼ਗਾਰ, ਬਿਸ਼ਟਚਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ
ਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਜਿਤ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ
ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ
ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਾਰ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਮੌਹ
ਬੰਗ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਰਾਸਾ ਸਮੱਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ
ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਹਣ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨਵਾਂ

ਫਾਰਮੂਲਾ ਲੱਭ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਯੁਧਿਆ 'ਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦਾ ਮੰਦਿਚ ਉਛਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਵੋਟਾਂ ਇਕਜ਼ੱਟ ਹੋਣੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕ ਮਿਲੇਗਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੋਦੀ ਸਮਰਥਕ ਧੜਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਿਉ ਦੀ ਤਿਉ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੱਟਭਵਾਈ ਧੜਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਵਿਚਣ ਕਰ ਕੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ। ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਇਸੇ ਲਈ ਅਯੁਧਿਆ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਛਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨ ਚੋਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਸੰਘ ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਚੁਣੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਕ ਕੇਂਦਰਾ ਹੈ।

ਲਾਭ ਹਿੱਟਿਆ ਹੈ।
ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਅਯੁਧਿਆ ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਹੋਂ ਦਾ
ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ
ਅਸੀਂ ਸੀਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਭਗਾਵਾਨ
ਰਾਮ ਉਸ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨਗੇ। ਹਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬਾਹੈ ਭਾਰਤ
'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਅਤੇ 'ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ' ਬਾਣਾਉਣਾ
ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਟੌਟ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਂਦ ਲਈ
ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਪੁਨਮ ਆਈ ਕੌਸ਼ਿਸ਼

ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ: ਕੁਝ ਚੁਣੌਤੀਆਂ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਦੱਖਲ 'ਚ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੈਪ ਨੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਵਿਚੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ ਵਾਪਸ ਬਲਾਉਣ ਦਾ ਅਮਲ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੋਚਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਦਮ ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੁਣ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਪੜਾਵਾਰ ਘਟਾ ਕੇ ਉਥੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਉਥੇ ਫੌਜੀ ਨਫ਼ਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਟਾ ਕੇ ਮਹਿਜ਼ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਫ਼ਰੀ ਅੱਧੀ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ

ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਾਸਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ (ਇੰਡੀਆਨ ਏਅਰਲਾਈਜ਼ ਦੀ ਉਡਾਣ ਆਈਸੀ 814) ਦੇ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤਾਲਿਬਾਨ, ਜੈਸ-ਏ-ਮੁਹੱਮਦ ਵਰਗ ਦਾ ਹਿਸਤੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਤੋਂ ਖੁੱਫ਼ੀਆ ਸੁਚਨਾਵਾਂ ਪੱਖੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਜਮੀਨ ਉਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਟਿਕਾਣੇ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਉਪ ਮੁਖੀ ਸਿਰਾਜੂਦੀਨ ਹੱਕਾਨੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੈ

ਦਹਿਸਤੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਘਰੀ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਛੇ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਬਾਅ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ (ਆਈਐਮਐਫ) ਦੀ ਇਮਦਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਢਹਿ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਦਰਾ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਜੇ ਇਸ ਵੀ ਖੁੱਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐਸਾਈ ਦਾ ਹਿਸਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਸਹਿ ਦੇਣੀ ਬੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ 'ਪੱਕਾ ਬੇਲੋਂ' ਚੀਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਰਮਦਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਂਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਘਰ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਚੀਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਰਥਿਕ 'ਸਹਾਇਤਾ' ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਆਖਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਕਰਜ਼ ਜਾਲ' ਵਿਚ ਫਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਸੀਲੰਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਅਤੇ ਮਲੇਸੀਆ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੀਨੀਆ ਤੱਕ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਝ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਚੀਨ ਫਿਰ ਮੱਲੋਜ਼ੇਰੀ ਹਿੰਦ ਮਹਾਸਾਗਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਰਣਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਅਹਿਮ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹੰਬਨਟੋਂਟਾ ਅਤੇ ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਮੌਬਾਸਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦਾ

ਹੈ। ਮਿਆਂਮਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾੜੀ ਬੰਗਲ ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਕਿਆਇਕਪੀਓ ਬੰਦਰਗਾਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਚੀਨੀ 'ਇਮਦਾਰ' ਲੈਣੀ ਘਟਾ ਕੇ ਇਸ ਚੁੱਣੌਤੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਆਗੂ ਅੰਗ ਸਾਨ ਸੂਚੀ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਜਾਪਾਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੀ ਰਣਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਅਹਿਮ ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਹੁਣ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨੀ ਕਲੋਨੀ ਹੀ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਬਲੋਚਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ

ਤਾਜਿਕ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਰੁੱਲਾ ਸਾਲੇਹ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਮਸੂਦ ਦਾ ਵਡਾਦਾਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਖਤੂਨ ਮੂਲ ਦੇ ਅਸਤਾਵਾਲ ਖਾਲਿਦ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਗੰਬੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਬੜਾ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਰਾਹੀਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਹਿਦ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹ ਮਹਿਸੂਦ ਕੁਰੈਸੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਫ਼ਾਰਤੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲੀਆਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬੜਾ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਸਹਿਯੋਗ ਰਾਹੀਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਹਿਦ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਅੱਜ ਕਈ ਮੁਲਕ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਗਤੀਬਿਤ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਕਤਰ ਵਿਚ 'ਦਫ਼ਤਰ' ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਚੱਲੀਆਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਲ ਲੁਕਵੀ 'ਗੱਲਬਾਤ'

ਜੀ. ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ

ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੋ ਕਿ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਜੁਤੀ ਕੁਟਨੀਤੀ ਕਿਹਤੇ ਰਾਹ ਆਖਿਤਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਵਿਚ ਅਫ਼ਗਾਨ-ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਲਮੇ ਖਲੀਲਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੈਪ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋਚੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖਲੀਲਜ਼ਾਦ ਦਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਹਿਮ ਧਿਰਾਂ (ਸਮੇਤ ਤਾਲਿਬਾਨ) ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਪਰਕਾਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰੂਸ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਰਗੇ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਬ, ਯੂਏਈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਨੁਮਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੇਤ ਦਸੰਬਰ 2018 ਦੌਰਾਨ ਅਥੁ ਧਾਰੀਆਂ (ਯੂਏਈ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ

ਸੰਬੰਧੀ ਕਤਰ, ਜਿਥੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ 'ਦਫ਼ਤਰ' ਹੈ, ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਯੂਏਈ ਅਤੇ ਅਥੁ ਧਾਰੀ ਵੱਧ ਲਾਹੌਰਦ ਹਨ।

ਰੂਸ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਯੂਏਈ ਤੇ ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਬ ਵਰਗ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਤੁਰਕੀ, ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਕਤਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਧੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਂਚ-ਗੁਆਂਚ ਵਿਚਲੀਆਂ ਬੇਖ਼ਕਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਤਾ ਹੋਰ ਅਸਥਿਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸਕਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਚੀਨੀ ਸੂਬੇ ਸਿਨਜਿਆਂਗ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਚੂਲਮਾਂ ਕਾਰਨ। ਲਗਾਤਾਰ ਦੀਵਾਲੀਏਪਣ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਈਐਮਐਫ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਤਵਾਜ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕੱਟਟ (ਇਸਲਾਮੀ) ਗੁਰੂਪਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦੇ ਵੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਸਾਉਂਦੀ ਅਰਬ ਤੋਂ ਯੂਏਈ ਤੋਂ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਰਮਿਆਨ ਉਪਜ ਰ

ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਖੀਤੀ ਦੀ ਬੇਵਸੀ

ਨਿਰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅੰਡੀਆਈ, ਡਿਜੀਟਲ ਇੰਡੀਆ, ਮੇਡ ਇਨ ਇੰਡੀਆ, ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ, ਸਟਾਰਟਅਪ ਇੰਡੀਆ ਵਰਗੇ ਲੋਕ ਲਭਾਊ ਨਾਅਰਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਿਛਤੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡੇ ਇਨ ਆਉਣ ਦੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਹੀ ਕਸਰ ਨੋਟਬੈੰਡੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣ ਪਏ ਅਤੇ ਕਈ ਸੈਕਡੇ ਆਮ ਲੋਕ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਅਤੇ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਖਲੋਣ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੁੰਹ ਜਾ ਪਏ ਪਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭਗਤ ਕਰਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਨਹੀਂ ਕਢਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜੀਐਸਟੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮਹਿਗਾਈ, ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਅਤੇ ਭੁਖਮਰੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਵਪਾਰੀ ਤਬਕਾ ਜੀਐਸਟੀ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਗਲੀ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਈਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੱਧੇਤੀ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇਂ ਖੇਖਲੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰਐਸਐਸ ਨੇ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ ਅੰਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਪਾਂਤਿਆਂ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖੁਦ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਬੂਝੇ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲਰ ਭਰਤੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਠੋਕੇ ਉਤੇ ਆਰਜੀ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਮ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਗੀਆਂ? ਹਕੀਕਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੀ ਲਾਗਤ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਟੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਪਰੋਕਤ ਖੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਹਿਗੀਆਂ ਕਰਕੇ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਅਤੇ ਮਹਿਗਾਈ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ

ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪੱਖੀ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਰੀ ਹੁਕੂਮ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਕਦਰ ਬਦਤਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ, ਮੈਡੀਕਲ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਆਸਾਸੀਆਂ ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਕੇ ਠੋਕੇ ਉਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗਾਸਿਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਆਪਣੇ ਸੁਥੇ ਜਾਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ/ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਕਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਰਿਸਤੇ ਵੀ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੋਲ੍ਹ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਭਰਤੀ ਕਰੀਬੀ, ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਗਲੀ, ਗਰੀਬੀ, ਭ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ, ਮਿਲਾਵਟਖੋਰੀ, ਬਿਮਾਰੀ, ਨਸੇ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਅਪਰਾਧ, ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਖੁਦਰੂਸੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਅਲਮਭਾਂ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਅਖ਼ਿਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿਖ ਦੀ ਸਿੱਤਾ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਸਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਯੋਗ ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਸਿਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਣ ਜਾਣ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ

ਖੁਦਰੂਸੀ ਵਰਗ ਕਦਮ ਨਾ ਚੱਕ ਲੈਣ। ਇਸੇ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਪੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਜਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀਜਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਐਲਾਦਾ ਦਾ ਭਵਿਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਉਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪੈਕੇਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਯੋਗ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੁਦਮੁਖੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਆਰਥਿਕ

ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਪੇ ਆਪਣੀ ਐਲਾਦਾ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਦੁਖ ਵੇਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਕੌਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਲਾ ਕੇ ਬਣਾਏ ਵੱਡੇ ਮਕਾਨਾਂ/ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਂ ਪਿਉ ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਬਾਧੀਆਂ ਅਤੇ ਅਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਬਹੁ-ਗਿੱਣੀ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟਵਾਦ ਤੋਂ ਅੰਧ ਰਾਸਟਰਵਾਦ ਦੇ ਝਾਸੇ ਵਿਚ ਫਾਸ਼ ਕੇ 2019 ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਚੱਚੇ ਤੋਂ ਚਾਵਾਂਡੇਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜਗਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਵੰਡੇ ਮਾੜਮ, ਗਉ ਮਾਸ, ਗਉ ਹੱਤਿਆ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ, ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੈ, ਰਾਮ ਮੈਡਿਰ, ਧਾਰਾ 370, ਸਾਂਝਾ ਸਿਵਲ ਕੋਡ, ਤਿੰਨ ਤਲਾਕ, ਫਿਰਕੂ ਫਾਸਾਦ, ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਸਕਤੀ ਆਦਿ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਫੈਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੱਦੇ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਸੰਤਾਪ ਹੰਦਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਮਾਹੂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣ ਪਏ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲ ਸੰਤਾਪ ਹੰਦਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਮਾ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਸੰਸਾਰ, ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ!

ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ। ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕਲੋਂਤੀ ਮਹਾਂਸਕਤੀ ਮੰਨਦੇ ਅਸਰੀਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸ਼ਤਾਨ ਦੇ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਲੱਤ ਪੁੱਟਣੇ ਦੇ ਯਤਨ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰਨੀ ਥਾਂਈ ਏਦਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪੁਆਡਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚ ਵੀ ਝਲਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਡਿੱਗਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆਰਸ਼ਕਤਾ ਨੂੰ
 ਠੁੰਮੁਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਕਤ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੰਗੀ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਕਮਤ ਨੇ
 ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਡੁੱਬਣ ਨਹੀਂ ਸਿੱਤੀ ਤੇ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਵੀ
 ਡੁੱਬਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ
 ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਪੁਆਝਾ ਉਸ ਨੂੰ
 ਸਹੇਤਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ, ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ
 ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ, ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਲਤ
 ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਗਲਾ ਸਾਲ ਪਾਰਲੀਮੈਣਟ ਦੀਆਂ
 ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ
 ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਚੰਗੇ-ਮਾਡੇ ਖਿਡਾਰੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਚੁਕੇ
 ਹਨ। ਬੀਤਿਆ ਸਾਲ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਸ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁੜ-ਕੁਸਤ ਚੱਲਦਾ ਵੇਖ ਚੁਕੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਖੇਡ
 ਅਗਲੀ ਪਾਰਲੀਮੈਣਟ ਚੋਣ ਲਈ ਅਗੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ
 ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਚਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਮ-ਹਯਾ
 ਦਾ ਪੱਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਸਿਖਰ ਤੱਕ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹਰ
 ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਉਹ ਬਣਾਈ ਕੱਠੇ ਹਨ। ਅਨੁਪਮ
 ਖੇਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਆ ਰਹੀ ਫਿਲਮ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਤੁਲਕ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਆਗੂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਤਬੰਗ ਜੋਤੀਦਾਰ ਨੂੰ ਬਢੁਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਲ ਮੁੱਕਣ ਤੱਕ ਹਿੰਦੀ ਪੱਟੀ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਵੀ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤਾਂ ਪੈ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਮੌਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਿਆ, ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਡਾਫ ਜਿਹੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਦਾਂ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰੀ ਤੇ ਤਿੱਖਤ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਾਡ੍ਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵਿਸੇ ਜਿਹੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਜਨੂੰਨ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਹਨੇਰੀ ਗਊ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਈ ਬੁਣ੍ਹਾਂ ਇਹੁੰਕਾ ਕਹਿ ਕੇ ਭੀਤ੍ਰੂ ਨੇ ਕਥ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਛੁੱਕੇ ਕਿ ਇਹਾਂ

ਗਉ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਣੀ ਹੋਉਗੀ। ਗਉ ਜਿੰਦਾ ਬਚ ਗਈ, ਗਉ ਵਾਲੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲਾ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨਾ ਤੱਕ ਆਮ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣਦਾ ਗਿਆ। ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਉਘੇ ਫਿਲਮਕਾਰ ਨਸੀਰੁਦੀਨ ਸਾਹ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬੇਹੁਦੇਪਣ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਭੱਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮ ੴ ਸਤਿਗੁਰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਏਦਾਂ
ਦਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਇਆ
ਹੈ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਆਸ ਬੰਨਾਉਣ
ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਫਿਕਰ
ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।
ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਤਾਂ
ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਸਟਿਸ
ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂਚ
ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਤਵਾ

ਉਸ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਧ ਵਿਚੋਂ ਸੰਦੇਸ਼
ਪੜ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਖਿਸਕਣਾ ਪਿਆ। ਏਡਾ ਵਿਰੋਧ ਖਤਮ ਨਾ
ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ
ਵਿਚ ਬੁੱਢਾ ਬਾਪੁ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਮੁਹ ਉਸ
ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿਜਕਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ।
ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਕੁਝ ਜੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਜਿਸ ਆਮ
ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਏਨੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ

A portrait of Dr. B.S. Yadav, a man with white hair and a beard, wearing glasses and a dark sweater over a striped shirt. He is looking slightly to the right. The background is blue.

ਜਾਇਦਾਰ ਪੰਨੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ
 ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਵਕਤ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਣ
 ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਖਸ਼ਦਹਿਮੀ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਿਨਾ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ
 ਕੋਈ ਬਦਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰੀਏ ਜਾ
 ਨਾ ਕਰੀਏ, ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਾਡੀ
 ਭੋਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲਾ ਜ਼ਰਬਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ
 ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਹ ਖਸ਼ਦਹਿਮੀ ਰੱਖੀ ਹੈ,
 ਇਸ ਨੂੰ ਨੋਮੌਨੀ ਭੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਾਪਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਠ ਆਏ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਖਦਕਸੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋ ਸਿੱਖ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਈਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹੇ ਲੱਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਵੱਚਟਾਂ ਸਿੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਫਲਾਈ ਝੁਬਈ ਦੇ ਦੱਖਣੀ
ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਓਪੇਰੇਸ਼ਨ
ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਦਬਈ
ਤੋਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਉਡਾਣਾਂ ਸੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ
ਸਿਵੱਲ ਹਾਲ ਅਤੇ ਯਿਨ੍ਹਾਂ ਲੜੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੱਧੇਰੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ- ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਆਂਦੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਸੁਰੂ ਕਰਵਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਫਲਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਨਿਸ਼ਾਏਟਿਵ ਵਲੋਂ ਦੱਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਏਅਰਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੀ-ਮੇਰੀਡੀਅਨ ਹੋਟਲ ਵਿਖੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਰਿਤਾਂਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਵੱਲ ਕੇਂਚੁੱਤ ਪੰਜਾਬ ਲੜੀ ਟਾਲਾਬੀਆਂ

ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਡਾਣਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਰਾਹੀਂ ਫਲਾਈ ਦੁਬਈ ਅਤੇ ਐਮੀਰੋਟਸ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹਵਾਈ ਸਮਝੌਤਿਆ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਉਡਾਣਾਂ ਸੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾ ਰਹੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਅਤੇ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ 2019 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਮੰਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ
ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਸਮਝੌਤਿਆਂ
ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਜੋਰ
ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਐਮੀਰੇਟਸ,
ਏਤੀਹਾਦ, ਓਮਾਨ ਆਦਿ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ
ਬਾਕੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ, ਜੈਪੁਰ,
ਲਖਨਊ, ਗੋਆ, ਤ੍ਰਿਵਿੰਦਰਮ, ਕੋਚੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਉਡਾਣਾਂ
ਭਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਉਡਾਣਾਂ ਭਰਨ
ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਜਲਦੀ
ਹੀ ਦੁਰ ਹੋਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Kaur Accounting Services

for Indian Owned Businesses

We offer Business and Personal Full Service Accounting

Assurance & Accounting Services

Happy Gill

kkgillusfca@gmail.com

- * Manage payroll,
- * Tax Filing and Payment,
- * Cash Flow Management,
- * Revenue administration,
- * Expense Management,
- * And more

And more g Services

ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ: **415 410 1796**

ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਹੈਸੀਅਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ

ਹਾਲ ਹੀ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਗਣਿਤ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਛੋਟੀਆਂ, ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਰੋਇਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਨਿਤਿਸ ਕਮਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੱਜ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਤੇਲੰਗਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇ ਸੀ ਆਰ ਦੇ ਫੈਡਰਲ ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੇਰਚੇ ਜਿਹੀ ਸਫਲਤਾ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਪਰ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਚੰਦਰ ਸੇਖਰ, ਐਚ ਡੀ ਦੇਵਗੁੜਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਕਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਜਿਹੀ ਸਬਿਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਪਰ 30 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 2014 'ਚ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਵਾਲੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਫਿਲਹਾਲ ਇਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਤੇ ਜੇ ਏਦਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਦਾਬਾ ਵਧਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 22 ਸੀਟਾਂ ਜਿਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੋ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਯੂ ਨਾਲ ਬਚਾਬਰੀ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੱਚਾਈ ਸਮਝ ਕੇ ਪਲਾਨ ਬੀ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਐਨ ਡੀ ਏ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਲੋਕ ਜਨਸਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਗੱਲ ਆਈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਤਿਆਗ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਲੋਕ ਜਨਸਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਸੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਸਗੋ ਆਪਣੇ ਖਤੇ 'ਚੋ ਲੋਕ ਜਨਸਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪੂਰੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਮੰਬਈ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਵ ਸੈਨਾ ਮੁਖੀ ਉਧਵ ਠਾਕਰੇ ਨੇ ਪੰਡਰਪੁਰ ਰੈਲੀ 'ਚ ਹਮਲਾਵਰ ਲਹਿਜੇ 'ਚ ਬੋਲ ਕੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਸਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਖਰਾਬ ਹਨ। ਸਿਵ ਸੈਨਾ ਵੱਲ ਗੱਠਜੋੜ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਲਤਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਸਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸਿੱਪ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਇਖਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਸਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਨ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਸੁਹੇਲੇਵ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਹੈਸੀਅਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਹਨ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿੰਤੁ ਛੋਟੀਆਂ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੀ

ਅਸਲ ਸਕਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭੌਤਿਕੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਛੋਟੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲ ਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਤੋਂ ਚੇਤਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਨਤਾ ਨੇ ਵੋਟ ਦੇਣ 'ਚ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾ ਇਖਾਈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦਬਾਅ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਦਿਨ ਸੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਛੋਟੀਆਂ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਚ ਸਿਰਫ਼ ਸੀ ਪੀ ਐਮ ਅਤੇ ਬਸਪਾ ਹੀ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਮਿਸ਼ਨ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੰਦਰਬਾਬੁ ਨਾਇਡੂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ 'ਚ ਜੁਟੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹੋ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਵਧੀ ਹੈ।

ਅਪੋ ਆਪਣੇ ਸੁਬੇ ਤੱਕ ਸਿਮਟੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕੌਮੀ ਪੈਂਧਰ ਉਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਖੇਤਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਫੈਡਰਲ ਫਰੰਟ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਫਰੰਟ

ਜਿਨੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਸੁਬੇ ਤੱਕ ਸਿਮਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵੱਖਰੀ ਰਾਹ ਉਤੇ ਚੱਲਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਕੋ ਕੇਰਲ ਬਚਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਆਤਮਾਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਆਉਦਾ।

ਗੱਠਜੋੜ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਦੂਜੀਆਂ ਕਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਧਤ ਕੇ ਸੀ ਆਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਪਟਨਾਇਕ ਵਰਗ ਨਿਤੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਕਿਸੇ ਧਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਤੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਕਿਸੇ ਧਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਕਜੁਟ ਹੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਤਾਕ 'ਚ ਹਨ।

ਤਦੇ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਯਾਨੀ ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਬਸਪਾ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹੰਕਾਰੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਫੈਡਰਲ ਫਰੰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਫਰੰਟ ਵੀ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਤੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਕਿਸੇ ਧਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕਿਸੇ ਧਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਤਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਾਰਜ ਫਾਰਨਾਂਡਿਜ਼ ਜਿਹੇ ਯੋਗ ਲੀਡਰ ਦੀ ਕਮੀ ਸਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਖੜੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਜੋ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੱਕ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਣ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਲ ਤੇ ਓਡੀਸ਼ਾ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਟੀ ਡੀ ਪੀ, ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਾ ਲੱਗ ਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਤਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਾਰਜ ਫਾਰਨਾਂਡਿਜ਼ ਜਿਹੇ ਯੋਗ ਲੀਡਰ ਦੀ ਕਮੀ ਸਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹਸਤੀ ਖੜੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ, ਜੋ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੱਕ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਣ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਲ ਤੇ ਓਡੀਸ਼ਾ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਟੀ ਡੀ ਪੀ, ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਾ ਲੱਗ ਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਤਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਾਰਜ ਫਾਰਨਾਂਡਿਜ਼ ਜਿਹੇ ਯੋਗ ਲੀਡਰ ਦੀ ਕਮ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਖੜਾ ਹੈ?

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਘਾਰ ਵੱਡ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਪੰਜ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਸਿੱਖ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਰਮ ਅਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਾਲੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਨੂੰ ਅਖੋਡੀ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਮੰਦਤਾਗਿਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਬਣਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨੋਟਿਸ ਨਾ ਲੈਣਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣਾ, ਡਾਕਟਰ ਕਿਪਾਲ ਸਿੱਖ ਜਿਹੇ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬੇਅਸਰ ਅਤੇ ਬੇਮਾਅਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਾਂਠ-ਗਾਂਠ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਾ ਅਵਾਦਾ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਣਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਸਮੱਝੌਤੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦੇਣਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਤਾਗੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਫੀਤਾ-ਫੀਤਾ ਕਰਕੇ ਖਾਤਮੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲਗਪਗ 100 ਸਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਦੌਰ ਦੇਖੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਧਿਰ ਇਸੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਖੜੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। 1962 ਵਿਚ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੱਖ) ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ, 1990 ਵਿਚ ਜਸਬੀਰ ਸਿੱਖ ਰੋਡੇ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਜਕ) ਖੜੀ ਕੀਤੀ, ਬਾਦਲ ਦਲ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੱਖ ਮਾਨ ਨੇ 1 ਮਈ 1994 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। 1996 ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਫੈਮੋਕਰੈਟਿਕ) ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਰਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੱਖ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੱਖ ਟੌਂਹੜਾ ਗਰੂਪ ਨੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਫਿਲੀ) ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਰੂਪ 1999 ਵਿਚ ਹੋਦ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। 2004 ਵਿਚ ਸਰਜੀਤ ਸਿੱਖ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਗੋਵਾਲ) ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੱਖ ਚੰਦਮਾਜ਼ਰਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਤਿਲਜ਼ਲੀ ਦੇ ਕੇ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸੀਟ ਲਈ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਨਾ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵਾਪਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਚਲ ਗਏ।

2014 ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਭਾਈ ਮੋਹਕ ਸਿੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹ 1920 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1980 ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

1956 ਤੋਂ 1966 ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਬੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦੇ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਬਹੁਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ

ਨੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਘਾਣ ਕੀਤਾ। ਪੁਰਾ ਦਹਾਕਾ (1984-94) ਅਤਿਵਾਦ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਸੁਸਤੀ ਵਾਂਗ ਸੁੱਤੇ ਰਹੇ।

1994 ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਂਤੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੋਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਖੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਬੇਡੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਕ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ

ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਸਿੱਖਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਹੁੰਚ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ 'ਤੇ ਆਸਮਾਨ ਪ੍ਰਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬੇਸੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਤਰਾਚਤ੍ਵਾਅ ਆਏ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅੰਦਰ ਕਾਫ਼ੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੱਖ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਸੌਫ਼ਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲਈ ਦੁਖਦਾਈ ਫੈਸਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਖੋਰਾਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੀਤੀ ਮੁਫ਼ਤ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਉਠਾਈ ਅਤੇ 'ਸੱਤ ਬਚਨਾਵਾਂ' ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਨ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਤੇ ਹੋਦ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੋ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਪੁਰਾਤਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਕਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਹਾਲਤ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉੱਲੋਕਣੇ ਪੈਂਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਬਹੁ-ਧਰਮ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਰਮ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੱਚੇ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਈਕ ਹੋਵੇ। ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਹਿਕਾਰ ਬੇਸੱਕ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਖੜਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਦਾ ਖਰਤਾ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਮਹਰੀ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸੰਘੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵੰਕਾਲਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਪ੍ਰਭੁਲਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਅੱਧ-ਅਧੂਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਬਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਵਿਰੋਧੀ 1961 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਵਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾ ਰਹੇ ਸੱਨ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਬਣਦੀ ਭੁੰਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਪਾਸ ਵੱਟ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਸ ਸੌਚ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀਂਫ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀ ਮੌਜੂਦਾ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆ

Raja King of Sweets Now Presents

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT   • FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)   • KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine
510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੌਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸਾਚੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੁਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

OAKLAND

ਨਵੇਂ ਆਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ, ਆਸੀਂ ਰੱਕਾਂ ਲਈ ਹਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

THE WEST'S LEADING FULL-SERVICE TRUCK AND TRAILER DEALERSHIP

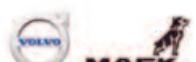
SALES & LEASING • PARTS & SERVICE • FINANCE & INSURANCE

HARJINDER SINGH BAL NEW TRUCK SALES

Direct 510-577-5509 | Cell 510-613-3573

hsingh@tecequipment.com

TECEQUIPMENT.COM

8099 S COLISEUM WAY, OAKLAND, CA 94621

ਫਰੀ ਡਿਲੀਵਰੀ

Haller's

• PHARMACY •

Since 1957

* Free Delivery * Open 7 days a week

* \$5 credit on over-the-counter products for newly transferred patients

* ਅਸੀਂ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਤੇ ਨਿਊਆਰਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਦਵਾਈਆਂ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
 * ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਰਚੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਅਸੀਂਆਪ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਤਾ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ।
 * ਦਵਾਈਆਂ ਨਕਦ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਾਰਮੇਸੀਆਂ, ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਰੇਟ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸੈਚ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਪਣੀ ਫਾਰਮੇਸੀ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: **(510) 797-2772**

37323 Fremont Blvd, Fremont, CA 94536

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN
Start from \$ 2850 Off

Call for Details
Straighten Teeth
Without Wires

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING YOUR INSURANCE
USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

Charanjit S Uppal

D.D.S.

Not Valid with
any other offer

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

FREE TEETH WHITENING
ਸਫ਼ਾਈ ਤੇ ਐਕਸ-ਰੇ,
ਇੰਸ਼ੋਰੈਸ ਵੱਲੋਂ ਹੀ
ਭੁਗਤਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppaldental.com

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

**Quick Lube
& Smog**

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

**691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544**

PH 510-757-6775

FAX 510-292-0330

Preet Fabrics & Appliance

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਗੰਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ
ਸਾਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿਗੇ ਅਤੇ ਮੁੜਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ
ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚਲੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੋ, ਕੁਮਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER FOR BOTH FABRICS & APPLIANCES

5156 mowry AVE. Fremont, CA 94538

TEL: 510-797-7111 FAX: 510-739-6350

(For More Info. Call Onkar)

APPLIANCES

WE CARRY ALL MAJOR BRANDS!!

SONY, SANY, JVC, PANASONIC, LUGGAGE CROSS, PARKER PENS, OSTER BLENDERS

- Tvs, VCRs, DVD
- Tape Recorders
- Camcorders
- DVD Players
- Cordless Phones
- Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
- Shavers & Trimmers
- Cellular Phones
- Medical Equipment
- Calling Cards

ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ: 34 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਦੌ ਜੱਜਾਂ ਐਸ ਮੁਰਲੀਧਰ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਗੋਇਲ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਨਸਲਭੁਸੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਥੱਥੇ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਭਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ '84 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਿੱਸਾ ਹੋਈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਪਗ 3350 ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਬਾਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਿਥੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 2733 ਸਿੱਖ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹੋਦ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ 32 ਸਿੱਖ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਵਲ ਮੁਆਵਤਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਲੈਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ 34 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਅਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੱਜਣ ਕਮਾਰ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹੇ ਸਾਲ ਕੇਸ ਲਤਨਾ ਤੇ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨਾ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਤ ਜਿੰਡਾ ਦਿਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਮਾਤਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਨਿਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਗਸੇਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਲਚ, ਧਮਕੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਬਘਰਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੁਲਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

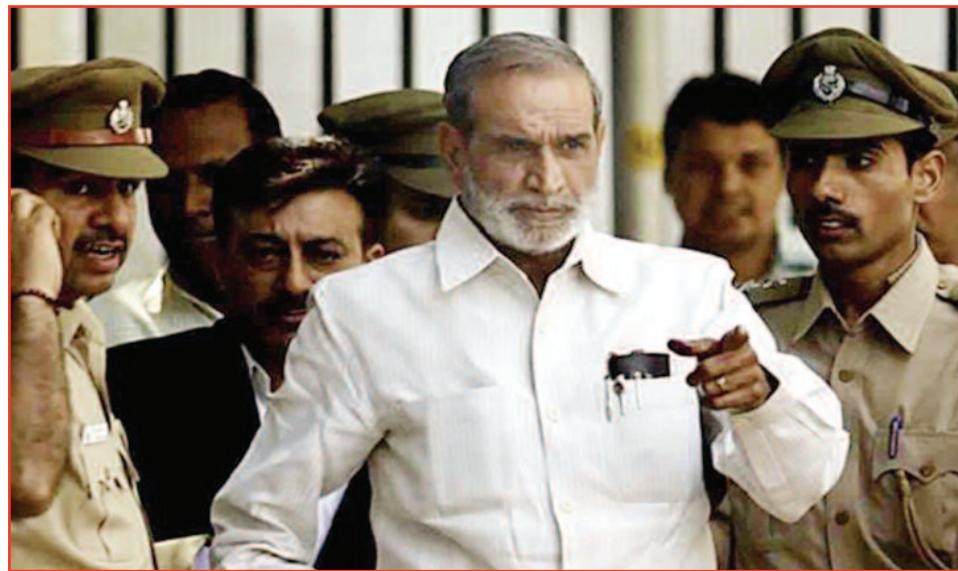
ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਐਸ. ਫੁਲਕਾ ਨੂੰ '84 ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪੈਰਵੀ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੁਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹਾ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਪੀ. ਸਾਹ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਡਲੇ ਨੇ ਅੱਠ ਫਰਵਰੀ 2010 ਨੂੰ ਫੁਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮਾਹਰ ਵਕੀਲਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੱਖ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਡੀ.ਪੀ.ਸਿੱਖ ਨੂੰ '84 ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਵਕੀਲ ਤੁਰੰਨਮ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਪਛਮੀ ਦੇ ਪਾਲਮ ਨਗਰ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਰਾਜ ਨਗਰ

ਪਾਰਟ-2 ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਤਾਣ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪਰਤ ਪਰਤ ਦਰ ਘੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਲਮ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਚੌਕੀ ਦਾ ਰੋਜਨਾਮਚਾ ਲੱਭਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਢਾਣਬੀਣ ਕੀਤੀ। ਸਬੱਬੀ ਇਸ ਟੀਮ ਨੂੰ ਰੋਜਨਾਮਚਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਸਿਪਾਹੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੱਖ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਰੋਜਨਾਮਚੇ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਫਿਊਟੀ 'ਤੇ ਗਏ ਪੁਲੀਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗ਼ਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਇਲਾਕੇ

ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 23 ਸਿਕਾਇਤਾਂ ਤੇ 30 ਕਤਲ ਨੱਬੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਕਤਲ ਕੇਸਾਂ 1986 ਵਿਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ

ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਨਾਂ ਤੇ ਪਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਤੇ ਹੋਏ ਅਰਾਂ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕੇਸ ਕਿਨਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਨੱਬੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਫ਼ਤੀਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਦੇ

ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਤਕ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੋਜਨਾਮਚੇ ਵਿਚ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚਾਰ ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਬਲੇ ਦਰਜ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਅਜਿਹਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਛਪਾਉਣ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੱਖਣੀ ਦਿੱਲੀ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ 4 ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਐਂਡਾਈਆਰ 416/84 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਵਡਾਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ 341 ਅਤੇ ਰਾਮ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਬਿਆਨ ਰੰਗਾਨਾਬ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਇਕ ਹਲਦੀਆ ਬਿਆਨ ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਸਾਲ 2005 ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਦੇਗਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਰਾਇਟ ਸੈਲ ਨੇ 1992 ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 31 ਦਸੰਬਰ 1992 ਨੂੰ ਫਰਜ਼ੀ ਬਿਆਨ ਲਿਖ ਲਏ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਮੁਢ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ

ਅੱਜ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਿਨ, ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਲਈ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਕਰਸ਼ਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ 'ਚ ਰੰਗ-ਬਿੰਬੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਹੱਈਆ ਹਨ, ਸਗੋ ਗੁੱਟ ਘੜੀਆਂ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਤਰੀਕ, ਮਹੀਨਾ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਹਾਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸੈਕਿੰਡਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਹਿਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਦੀਆਂ, ਸਗੋ ਸੈਕਤੇ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਕੈਲੰਡਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਭਲਾ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇਗਾ?

ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਲੋਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਕੰਪਨੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਲੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਤਰੀਕਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੱਗਭਗ 2000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਸਿਕਾਰੀ ਤਰੀਕਾਂ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਤੈਗ-ਫਿਲਿਪ-ਡਿਗਰਾਤ ਦੀ

ਕੈਲੀਡਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

ਵਾਈ (ਮੌਜੂਦਾ ਈਰਾਕ) ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੈਲੀਡਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਇਕ ਮਹੀਨਾ 30 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਯਤ੍ਰੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ 'ਚ 365 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਾਅਦ 'ਚ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ 'ਚ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਜੋ ਕੇ ਕੁਝ 12 ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਜੋ ਕੇ ਕੁਝ 12 ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਜੋ ਕੇ ਕੁਝ 12 ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਜੋ ਕੇ ਕੁਝ 12 ਮਹੀਨੇ ਕਰ ਦ

ਸਿੱਖ ਕੈਮ 'ਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਬੇ-ਕਦਰੀ ਕਿਉਂ?

ਪਿੰਡਾਂ ਬਾਬਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਦਾ ਜਾਂ ਖਾਂਦਾ—ਪੀਦਾ ਵੀ ਸੁੱਕੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਿੱਠੇ—ਦਿਨ ਡਿਗਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਮਾਈਆਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਈ 'ਪੜਛਾਵਾ' (ਪ੍ਰਛਾਵਾਂ) ਪਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਸਿਹਤ ਪਿਛੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਕੋਈ ਵਿਗਾੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਝਾਤਾ ਜਾਂ ਹਬੈਲਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ 'ਸਿਆਫੇ' ਕੁਲ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿਰੇ ਦੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲੀ ਇਸ ਭਮਿਕਾ ਦਾ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਦਿ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਗਏ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਾਰੇ ਕਥ ਮਿਠੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲਈਏ।

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀ ਮਰਹਮ ਢਾਡੀ ਗਿਆਨੀ
ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ
ਧਰਮ ਵਿਚ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਆਮਰ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਮੌਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਥਾਂ ਨਾਲ ਭੇਟ
ਵਾਰਤਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚਲੀ ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਗੋਸ਼ਟੀ ਪਿਛੋਂ
ਬਹੁਤ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਨਾਥ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਨਵੀਂ
ਅੜਾਉਣੀ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਇਹ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਰੋਖੀ
ਕਿ ਬੁਚਾਪੇ ਕਾਰਨ ਖੀਣ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਦੰਦ ਨਹੀਂ
ਹਨ, ਸਾਡੀ ਭੁੱਖ ਦੇ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ
ਭੋਜਨ ਛਕਾਉ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਿੱਥਣ ਚਥਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ
ਪਵੇ। ਦਿਲਬਰ ਜੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ
ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਤਿਗਾਉਲੇ
ਦਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਧ ਬਾਬੇ ਨਰਮ ਨਰਮ
ਤਜਾਂ ਪਸਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵੱਟ ਵੱਟ ਅੰਦਰ ਸੱਤੀ ਤਾਥੇ ਹੋਣੇ।

ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਗਲ ਵਾਟ ਵਾਟ ਮਾਦੂ ਸੁਟਾ ਗਿਆ ਉਦਾਸ।
 ਗੁਰਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਹਨ।
 ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਗੁਰਮਤਿ ਨਿਰਣੈ ਕੋਸ' ਦੇ ਸਫ਼ਾ 61 ਉਤੇ
 ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਜਿਹਾ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਅਤੇ
 ਪਵਿਤਰ ਪਦਾਰਥ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
 ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਆਈ ਸੰਗਤ ਵਿਚਾਰ
 ਵਰਤਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਇਸੇ ਪ੍ਰਬਾਣਿ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ
 ਅਗਾਂਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਵਜੋਂ
 ਪੈਸਾ, ਸੋਨਾ-ਚੰਦੀ, ਰੁਮਲੇ, ਛੱਲ, ਫਲ, ਮਠਿਆਈ, ਸੁਕੇ
 ਮੇਵੇ, ਦੱਧ ਤੇ ਦੱਧ ਤੋਂ ਬਣੇ ਪਦਾਰਥ ਜਿਵੇਂ ਦੇਸੀ ਪ੍ਰਾਂਤੀ, ਪੀਰ

ਆਦਿ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਂਦੇ ਵੇਖੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਡਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਵਿਚ ਕਡਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਕਡਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।... ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਕ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕਡਾਹ 'ਪ੍ਰਸਾਦ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਅਸਲ ਮੁੰਦੇ ਵੱਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਡਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਾਰੇ ਕਥ ਗੱਲ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ

ਮੇਤਾ ਪਾਈਏ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਕ ਜਾਹੁ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਟ੍ਰੋ
ਫੋਨ ਰਾਹੀਂ ਫੋਟੋ ਭੇਜੀ। ਆਮ ਵਰਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ
ਦਰਮਿਆਨੀ ਸਿੰਘ ਕਤਾਰੀ ਵਿਚ ਪਾਈਆ ਕੁ ਘਿੰਡੀ ਦੀ
ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਫੋਟੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ
ਹੋਇਆ ਸੀ, 'ਅੰਨੰਦ ਕਾਰਜ ਲਈ ਦੇਗ ਤਿਆਰ!' ਇਹ
ਸਤਰ ਨੇ ਸੈਨ੍ਹੀ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਂਖ ਖੁਲ੍ਹੇ
ਸੌਲਾਂ-ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅੰਨੰਦ ਕਾਰਜ
ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇਖ
ਕਿਲੋ ਨਹੀਂ ਜਾਈ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋ ਘਿੰਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਣਾਉਂਦੀ

A photograph of a young child with a large, vibrant tattoo on their upper back. The tattoo depicts a landscape with green hills, blue water, and a small boat. The child is wearing a yellow t-shirt and a blue and white striped shirt. A person's arm is visible on the left, pointing towards the tattoo.

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਗੁਰ
001-408-915-1268

001-408-915-1268

GOLDEN INDIA

RESTAURANT

North & South Indian Cuisine

EVERY DAY LUNCH BUFFET : 11AM - 3 PM

Mon - Fri : 5 PM - 9.30 PM

Sat - Sun : 5 PM - 10 PM

To-Go, DINING & CATERING SERVICES AVAILABLE

**WWW.GOLDENINDIAFREMONT.COM
GOLDENINDIAEVENT@GMAIL.COM**

Contact for catering

Rakesh kumar

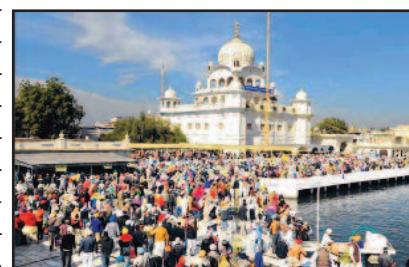
510-745-1000

4918 Paseo Padre Pkwy, Fremont, CA 94555

ਮਾਝੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਮੈਕੇ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਰਪਾਲੁਆਂ ਵਲੋਂ 40 ਮੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ- ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 40
ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਮਾਘੀ ਜੋਤ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼
'ਚੋ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੰਗਤ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁਕਤ
ਸਰੋਵਰ 'ਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ
ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ
ਅਮਰ ਸਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ
ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ
ਸਹੀਦ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ
ਅੰਦਰ ਪਾਠ ਦਾ ਕੋਗ ਪਾਇਆ
ਗਿਆ। ਇਸ ਮਹਾਰੋ ਭਾਈ ਮਹਾਂ
ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ 'ਚ ਧਾਰਮਿਕ
ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ
ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਸਿੰਘ ਢਾਡੀ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ
ਤੇ ਸਿੰਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਕਵੀਸਰ
ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਰਾਗੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ
ਕੀਤਾ। ਮਾਘੀ ਦੇ ਦਿਹਾਤੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਖਸ਼ਖਬਦੀ

ਬੇ-ਏਰੀਆ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਘਰਾਂ 'ਚ ਬੈਠ-ਬੈਠ ਅੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਕੱਲੇਪਣ ਨਾਲ ਤੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਲਾਉਣ ਲਈ ਡਾ। ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਤਰਕੀਬ ਤਹਿਤ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਸਾਗ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੱਕ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਖਾਣਾ ਖੁਆਉਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਸਾਗ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ।

ਕੋਈ ਵੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾ-ਬੈਣ ਜੀ ਜੇ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਦੋ ਘੰਟੇ, ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਜਾਂ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਮਿਲੇਗੀ। ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਜਿੰਮਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ 925-285-9881

Dr. Harmesh Kumar
Golden India Restaurant, Fremont

ਰੱਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨੂੰ ਭਿਜਨੀਲੈਡ ਨਾ ਬਣਾ ਪੱਤਣਾ !

ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਸਰਜਮੀਨ ਲਹਿਰੀ ਪੈਜਾਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਵਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਕਰਮਾਂਵਾਲੀ ਅਤੇ ਕਿ ਪੈਜਾਹਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਣ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੇ ਵੱਡੇਰੇ ਵਿੱਛੜੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ, ਜੱਦੀ ਬਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਵਣ ਨੂੰ ਤਰਸਦਿਆਂ ਮਰ ਮੁੱਕ ਗਏ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਵਾਂ ਉਹ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵੇਲੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਨ। ਜਿੰਨੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਨਫਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਗੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਤਲੇਅਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸਨ, ਜੋ ਘਰ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੁੱਸ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਭ ਕਾਸੇ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤਨੇ ਹੋਸਲੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਆਪਣੇ ਦਾਦਕਿਆਂ ਨਾਨਕਿਆਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਸਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਜਿੱਦਿ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਦੇ ਨਹੀ ਜਾਣਾ, ਪਰ ਸੌਸਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਦਕੋ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਲੀਆਂ ਨਫਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਖੋਰੇ ਕਰਕੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਏ ਨੇ।

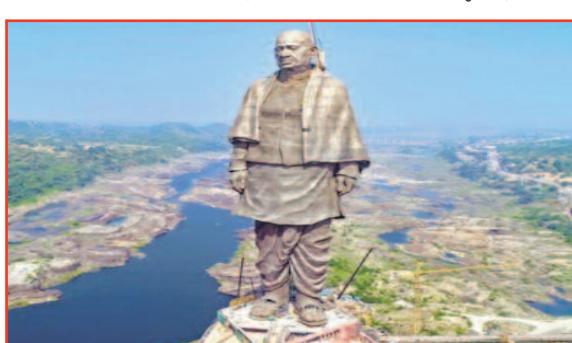
ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਅੱਪਤ ਕੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਪਿਆ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਲਹੌਰ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਅਦਬੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਪੱਤੀ ਸਾਂ, ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਬਾਲ ਸਾਹਿਬ ਛਾਪਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੇ ਸਾਹਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛਪੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸੇਹਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੋਹਣੀਆਂ ਬਾਤਾਂ' ਦੀ ਚੱਠ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਲਹੌਰ ਹੋਰ ਕਈ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਬਾਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਕੇ ਗਈ। ਹਰ ਥਾਂ ਬਦਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਜੀ ਸਨ ਤੇ ਸਾਹਮੁਖੀ ਛਾਪ ਦੇ ਸੰਜੋਗੀ (ਸੰਪਾਦਕ) ਸ਼ਾਇਰ ਮਹਮੂਦ ਅਵਾਣਾ। ਲਹੌਰ ਅਸੀ ਸਿੱਧੇ ਨਨਕਾਣ ਸਾਹਿਬ ਦਰਸਾਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਨਾਂ ਨੂੰ ਗਏ।

ਜਿਸ ਦਿਹਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵੀਜਾ ਮਿਲਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਰਾਅ ਵਿੱਚ ਬਾਲਾਂ ਵਾਂਕ ਰੋਦੀ ਰਹੀ ਸਾਂ, ਟੱਪਦੀ ਫਿਲਦੀ ਸਾਂ। ਅਥਰਾਹਟ ਸੀ, ਡਰ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਨਨਕਾਣੇ ਵੱਲ ਲੱਗ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਤੇ ਜਿਗਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗੁਰਧਾਮ ਦੇ ਦਰਸਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਸਾਂ, ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰ ਜੀ ਜਨਮੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਜੋ ਮੈਂ ਓਥੇ ਅੱਪਤ ਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੀਂਝਾਂ ਸੱਧਰਾਂ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਉਚੀਆਂ ਕੁਹਜੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਲਿਆ ਦੁਰੋਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀ ਅਵਦਾ। ਸੜਕਾਂ ਗਲੀਆਂ ਕੂੜੇ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਹ ਘੁੜਵੀ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਥਾਂ ਮ੍ਰਕਲੀ ਸੀ। ਕੰਧਾਂ ਚਿੱਟੀ ਤੇ ਪੀਲੀ ਕਲੀ ਨਾਲ ਲਿੰਪੀਆਂ ਖੱਡੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਣਵਾਈ ਬਾਰਾਂਦਰੀ ਇਕ ਨੁੱਕਰੇ ਜਿਚਰ ਢਹੇ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋ ਅਣਗੋਲੀ ਚੁੱਪ ਜਿਹੀ ਖਲੋਤੀ ਦਿਸਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਗੱਲ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਖੱਟਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਇਕੱਲਵਾਂਝੀ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀ। ਅੰਦਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਅਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਤਾ ਸਮਝਾਂਦੇ ਕਿ ਅਸੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਹਾਂ। ਅਸੀ ਕੋਈ ਸਾਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਹੀ ਤੇ ਨਾ ਅਸੀ ਕੋਈ ਅਜਾਇਬਘਰ ਤੱਕਣ ਆਏ ਹਾਂ। ਸੈਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਪਈ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਭਰੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲਹੌਰ

'ਸਟੈਟੂ ਆਫ ਯੂਨਿਟੀ' ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਮਜਾਕ ਉਡਾਇਆ

ਲੰਦਨ - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਨਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਦੀ ਮੁਰਤੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਮੁਰਤੀ 'ਸਟੈਚ ਆਫ ਯੂਨਿਟੀ' ਦੀ ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ

ਪੱਤੱਖ ਰੂਪ ਨਾਲ ਮੁਰਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀ ਲਗਿਆ ਸਗੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਵੱਖਰੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਭਾਰਤ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਮੁਰਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਸ ਦਾ ਖਰਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੰਗਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਆਰਥਕ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਦਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੁਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂ ਕੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 2012 ਵਿੱਚ 300 ਮਿਲੀਅਨ, 2013 ਵਿੱਚ 268 ਮਿਲੀਅਨ, 2014 ਵਿੱਚ 278 ਮਿਲੀਅਨ ਅਤੇ 2015 ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ 185 ਮਿਲੀਅਨ ਦੀ ਆਰਥਕ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮੁੜੀ ਤੇ ਤਹਿਈਆ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਨੇ ਏ ਕਰਨੇ ਨੇ।

ਰੱਬ ਸਬੰਧੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤਾਰ-ਪੁਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਗੰਨੀ ਸੀ। ਅਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਈ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਸੀ ਚਾਰ ਈ ਜਣੇ ਸਾਂ; ਚੰਦਨ ਜੀ, ਅਕਰਮ ਵੱਡੇ, ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਅੰਗਰਾ। ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀ ਸੀ ਲੱਗਿਆ। ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਤਾਤਦਾ ਨਹੀ ਸੀ ਪਿਆ। ਇੰਜ ਜਾਪਿਆ ਅਸੀ

• ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ

ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਨਾਨਕ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸਿਰ ਮੱਥੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਚਿੱਤਾ ਏ। ਇਹ ਮੈਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਦਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਸੈਕਟੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਫਾਈਰ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਪਲੈਨਾਂ ਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਏ

ਮੇਰੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਇਹ ਪੁਕਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨੀ ਕੋਈ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਉਸ ਮੱਕੇ, ਯੋਰਸ਼ਲੇਮ ਤੇ ਵੈਟੀਕਨ ਰੋਮ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਪਣਾਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀ-

1. ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੁਆਲੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਛੇਤੇ। ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਦੇਸੀ ਖੇਤੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਇਕ ਸੌ ਏਕਤ ਚੋਂ ਅੱਧੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਵਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਥੇ ਦੇਸੀ ਰੁੱਖ ਲਾਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਵੱਡ ਪੌਂਡ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਚਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇਲੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

2. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਅੱਜ ਵਾਲਾ ਭਵਨ ਤੇ ਵਿਹਤ ਵੀ ਇੰਜ ਦਾ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਬੋਜ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਾਵਾਂ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਨਾਲ ਖੂੰਹੀ ਨਾਲ ਪੈਦਲ ਡੰਡੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਵੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਦਿੱਖ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ, ਵੀਹ-ਵੀਹ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਅੱਜ ਦੀ ਕੁਹਜੀ ਮਾਡਰਨ ਦਿੱਖ ਨਹੀ। ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜੇ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚੋਖੀ ਦੂਰ ਹੋਣ।

3. ਆਵਾਜਾਈ ਵਧੇਰੇ ਪੈਦਲ ਵਾਲੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਦਿਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਮਿਥੀ ਜਾਵੇ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਨਿਰਯੋਗ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਢੋਣ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹੋਣ। ਲਾਂਘੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਪੈਟਰੋਲ ਫੁਕ ਗੱਡੀ ਨਾ ਲਿਆ ਸਕੇ।

ਲੋਕਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ- ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ

ਮੈਂਕੇ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰਬੰਸ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੋਕੀ ਡਰ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸਹਿਮ ਦੇ ਇਸ ਸਾਏ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲੈਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਜੁਲਮ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਲੋਕ ਰੋਹ ਅੱਗੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਵੀ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਾ ਮੁੱਹ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੇ ਮੁੜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਦੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮਹਾਲ ਸ਼ਾਸਕਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਗਰਾਂ ਨੂੰ ਭੈਅੜੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ 1701 ਤੋਂ 1704 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਚਾਰ ਲਤਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੈਰੀ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਭਾਰੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਜੋ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ।

ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਗਹਿ ਗਏ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ। ਉਸ ਸੱਤ ਪੇਂਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਠੰਢ ਧੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਣਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗੜ੍ਹ' ਅਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀਆਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੈਰੀ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਭਾਰੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ।

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਲਤਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡ ਜਾਣ ਤਾਂ ਘੇਰਾ ਹਟਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਪੁਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਸਿਰਸਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਥੇ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਤੁਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਤਨੇਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿੱਖਤ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡੇਚ ਸੌਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰੋਪੜ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮੁੜ ਹਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਦਰੀ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਤਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਮਕੇਂਦੇ ਹੋਏ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਿਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਚਮਕੇਂਦੀ ਹੋ ਗੜ੍ਹ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪੰਤੂਰ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਗੜ੍ਹ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਜਥੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੀ ਗੋਚੀ ਵਿੱਚ ਰਖਿਦਾਂ ਕਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ ਪੁੱਛੀ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੁਕੇ ਸਾਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਨੀ ਕੀਤੀ, 'ਹੋ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਡੀ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ ਜੇਕਰ ਤੁਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾਤ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੋ।' ਇੰਨੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘਿਦਾਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਗਵਾਚ ਗਿਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਬੇਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੀ ਗੋਚੀ ਵਿੱਚ ਰਖਿਦਾਂ ਕਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਇੱਛਾ ਪੁੱਛੀ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਏ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਮੁਕਤੇ ਹੋ।' ਇੱਛ ਇਹ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ।

ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਦੇ ਹੋਏ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਪੁੱਜੇ,

ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤਕ ਵਿਛੜ ਕੁਝ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਾਲਮ ਫੌਜ ਵੀ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਇੱਥੇ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਅਮਸਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੈਰੀ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਤੁਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਤਨੇਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿੱਖਤ ਗਿਆ।

ਇਸ ਪ੍ਰਾਤਿਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤਕ ਵਿਛੜ ਕੁਝ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਾਲਮ ਫੌਜ ਵੀ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਇੱਥੇ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਅਮਸਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦੁਪਹਿਰ ਤਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਲਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੈਰੀ ਦੇ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਤੁਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਤਨੇਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿੱਖਤ ਗਿਆ।

ਦਾ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਧਰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਰਸੋਈਏ ਗੰਗਾ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੀ ਤੇ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿੱਦਾ ਚਿਵਾ ਕੇ ਸਹੀਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਵੀ ਸਹੀਦ ਹੋ ਗਏ।

ਮੈਂਕੇ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਰਬੰਸ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੋਕੀ ਡਰ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸਹਿਮ ਦੇ ਇਸ ਜਥੇ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲੈਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਜੁਲਮ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ। ਮਰਜ਼ੀਵਿਤਾਂ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਮੁਤਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸੇ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲਤਦਿਆਂ ਸਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਆਏ ਸਨ। ਅਰੋਂ ਅਰੋਂ ਤੋਂ ਪਈ ਫਿਟਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਝੰਜ਼ੋਤਿਆ ਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰ ਗਏ। ਲਤਾਈ ਖਤਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਥੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਜਥੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਿਬਜਾਦੀ ਦੀ ਵੀ ਸਾਹਿਬਜਾਦੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਣ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਨੇ ਮੁੜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਦੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਵਿੱਚ ਆ

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ ਨਵਾਂ ਸਾਲ

365 ਦਿਨ ਅਤੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 2019 ਸਾਡੇ ਬੁਹੇ ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ ਸੁਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਖਿੜਕੀ ਜਾਂ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚਾਨ੍ਹ ਖਿਲਾਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਪਤਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ ਕਿ ਕਦੇ ਕੰਲੈਡਰ ਤੋਂ ਤਰੀਖਾ ਬਦਲਦਿਆਂ - ਬਦਲਦਿਆਂ ਕੰਲੈਡਰ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਕੰਲੈਡਰ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਬਦਲਾਓ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਅੱਤ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਡ ਚੀਰਵੀ ਠੰਡ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਤਤੜ ਦੀ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹਾਰ ਦਾ ਆਉਣਾ। ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲਾਓ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਡੇ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ। ਬੇਸ਼ਕ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਦਿੱਨ ਦੋਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਸਾਲ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਲ ਸੂਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਸੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸੁਭਕਾਮਨਾਵਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜੋ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਵਰੇ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਜੁਤ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਡੋਰ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਹੱਥ ਫਤਾ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਮਿਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਿਨ੍ਹਨਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੇ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਸਮਤ ਜਾਂ ਬੀਤੇ ਵਰੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਕਸਰ ਦੇਖੇ ਜਾਂ

ਬਦਲਾਓ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਟੀਚਾ ਮਿਥ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਪੈਰ ਚੁੰਮਦੀ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਵਰੇ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸਾਕ-ਸਨੌਰੀ, ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਸਾਡਾ ਸਾਬ ਛੱਡ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਰੁਖਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ

ਨਾਲ ਸਾਬ ਬੱਸ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੇ ਲਿਖਿਆ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਿਟਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੰਧ ਤੇ ਚਲਿਆਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੋਣਾ। ਜਹਾਨੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਜਾਂ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਜੋ ਰੁੱਸ ਗਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਦੂਰ ਕਰ ਨਵੇਂ ਵਰੇ ਵਿਚ ਮਨ੍ਹਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਤੋਂ

ਉਪਰ ਉਠ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਸ-ਪਾਸ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੀ ਤੁਰ ਨੂੰ ਛੱਲਣੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2018 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਦਿਨ ਬੀਤਿਆਂ ਹੋਵੇ

ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਖਦਕੁਸੀ ਦੀ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੋਈ ਨਾਬਾਲਗ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਰਤੀ ਅਨਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਕਿਸਟਾਚਾਰ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ। ਅਜ ਵੀ ਨਵ-ਵਿਆਹੀਆਂ ਦਾਜ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨੌ-

ਜਵਾਨ ਕੁਝੀਆਂ ਮੁੰਡੇ ਨਸ਼ਿਆ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਛੱਬੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਤਕਾ ਰੋਕਣ, ਧਰਨੇ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਆਤਮਦਾਰ (ਆਤਮਰਤਿਆ) ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਜਬੂਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਵਰੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਬਦਲਾਓ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕੰਨੂਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸਟਾਚਾਰ, ਚੋਰਬਜ਼ਾਰੀ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਨਸ਼ਖੋਰੀ, ਆਤਮਹੱਤਿਆਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਕਿ ਨਵੇਂ ਵਰੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਖੁਦਕਸੀ ਦੀ ਖਬਰ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਸਰਬੀ ਨਾ ਬਣੇ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾ ਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਮਸੂਮ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਟੈਂਕੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਾਉਣੀ ਪਵੇ। ਕੋਈ ਬੁੱਢਾ ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤ ਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਲਾਬੂ ਨਾ ਲਾਵੇ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਰ੍ਹਾ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੱਭ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ, ਆਮੀਨ।

ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿੱਠਾ ਖਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਕਿਸਦੀ ਦੇਣ!

ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੁੱਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਭੋਜਨ ਇਕੱਠਿਆਂ ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ

ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਸਨੂੰ ਫੈਜ਼ਰ ਕੋਰਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ ਬੇਕਰੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਵਿੰਜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੁੱਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਭੋਜਨ ਇਕੱਠਿਆਂ ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ

ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੀ ਰਵਾਇਤੀ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਪਾਨ, ਕੋਰੀਆ, ਬਾਈਲੈਂਡ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ-ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਠਾਈਆਂ ਦਾ ਸੌਂਕ, ਸਾਡੇ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਤੁਰਕੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮਿਠਾਈਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਮਿੱਠਾ ਖਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਈ ਮੁੱਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਸਮੀ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਦੀ ਪਤਲੀ ਹਲਕੀ ਮਿੱਠੀ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪਕਾ ਕੇ ਸਟਰੂ ਜਾਂ ਕੰਪੋਂਟ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫਰੂਟ ਸਲਾਦ (ਕਸਟਰਡ ਦੇ ਨਾਲ) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਆਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਘੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਕ ਪੇਸਟ੍ਰੀ ਦੀਆਂ ਦਰਜਨਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫਲ (ਸੰਤਰੇ,

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ) - ਬੁਢਾਪ ਮਹੁੰਥ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੁਢਾਪੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਖੋਜ ਵਿਚ ਚੁਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮਿਲ ਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਪੁਲਾਤ ਏਜੰਸੀ ਨਾਸਾ ਪੁਲਾਤ ਸਪੇਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਚੁਹੇ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੁਹਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਪੁਲਾਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਿੰਡੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਅਸਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਸਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਉਮਰ

ਦੇ ਚੁਹਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਪੁਲਾਤ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬੁਢਾਪੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੰਧ ਤੇ ਚਲਿਆਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੋਣਾ। ਜਹਾਨੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ ਨੂੰ ਜਾਂ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵਾਪਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਜੋ ਰੁੱਸ ਗਏ ਹਨ ਉਹਨਾ

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਖੂਨ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਲਈ ਅਖਣਾਓ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਉਗਾਅ

ਅੱਜਕਲੁ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਲਾਈਫ ਸਟਾਈਲ ਨਾਲ ਜੁਤੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਸੂਗਰ, ਮੋਟਾਪਾ, ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਖੂਨ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਗਤਬੰਧੀ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਇਮਯੂਨਿਟੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲੱਡ ਸਰੂਲੇਸ਼ਨ ਯਾਨਿ ਖੂਨ ਸੰਚਾਰ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਰਾ ਸਰੀਰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਉ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿੱਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਬਿਹਤਰ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਰੰਤ ਟਾਈਲੋ

ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਖਾਣ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲੇਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮੈਟਾਬਾਲਿਜ਼ਮ ਹੌਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਰੋਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲੱਡ ਸਰੂਲੇਸ਼ਨ ਸਹੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਪਹਿਰ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਟਾਈਲੋ। ਟਾਈਲੋ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੈਟਾਬਾਲਿਜ਼ਮ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਲੱਡ ਸਰੂਲੇਸ਼ਨ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਵੇਰੇ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਓ

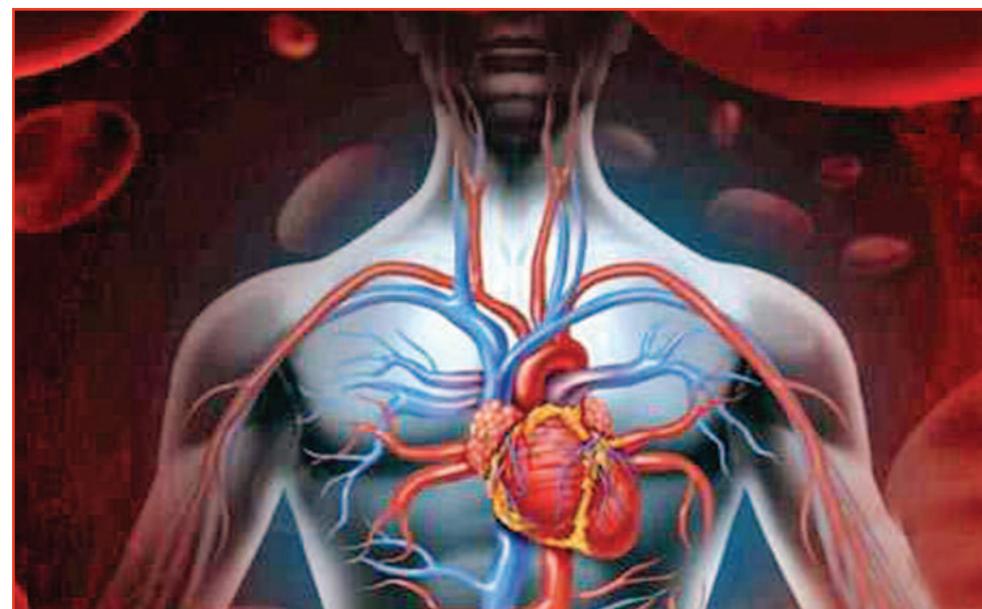
ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕਸਰਤ ਹੈ। ਸਾਈਕਲਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬਲੱਡ ਸਰੂਲੇਸ਼ਨ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਸਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 30-40 ਮਿੰਟ ਸਾਈਕਲ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਾਓ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਪੂਰਾ ਸਰੀਰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਖੂਨ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਰਹੋ

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ 70 ਫੋਸਟੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਣੀ

ਇਸ ਲਈ ਦਿਨ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਣੀ ਪੀਓ। ਪਾਣੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਡਿਟਾਕਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ

ਪੀਏ ਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਖੂਨ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਲੇ ਪਦਾਰਥ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਦੀ ਹੈ।

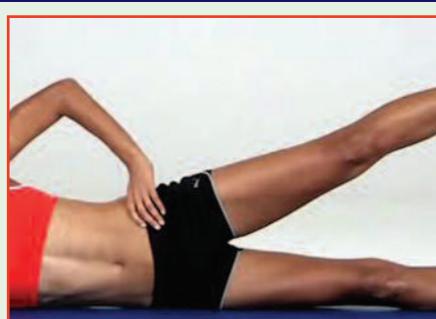
ਗੋਡੇ ਰਹਿਣਗੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ

ਰੋਜ਼ਾਨਾ 10 ਮਿੰਟ ਕਰੋ ਇਹ 4 ਕਸਰਤਾਂ

ਪੈਰਾਂ ਅਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਦ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਅੱਜਕਲੁ ਆਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ- ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਫੀਡ ਦੀ ਕਮੀ, ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਖਿਚਾਅ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸਰਤ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਰਾਮ, ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਆਦਿ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਦ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜਕਲੁ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਸਰਤਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੈਗੂਲਰ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡਾ ਗੋਡਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਅ ਰੱਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਟ੍ਰੋਟ ਲੈਗ ਰੇਂਜ

ਇਸ ਕਸਰਤ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪੈਰ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਲ ਫੈਲਾਅ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ

ਹੋ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖੋ ਜਾਂ ਪਰੋਸਾਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਿਹਾ ਮੌਜੂਦ ਲਵੇ। ਤੁਹਾਡੀ ਪਿੱਠ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ 10 ਤੋਂ 30 ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਲਈ ਰਹੋ। ਇਸ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਵੀ ਦੁਹਰਾਓ।

ਸਾਈਡ ਲਾਈਂਗ ਲੈਗ ਲਿਫਟ

ਇਸ ਕਸਰਤ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੱਥ ਦਾ ਸਿਰਹਾਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੇਟ ਕੇ ਸੱਜੇ ਕਰਵਟ ਲਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੱਥੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾਓ ਅਤੇ 15-30 ਸਕਿੰਟ ਰੁਕੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੈਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲੈ ਆਓ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਕਰਵਟ

ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰੱਖੋ। ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿੱਨਾਂ ਮੌਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਜਿਨਾ ਉਪਰ ਉਠਾਨ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਉਠਾਓ ਅਤੇ 15-20 ਸਕਿੰਟ ਰੁਕੋ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿਓ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਥੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਠਾਓ। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਗੋਡੇ ਮੁੜਨ ਨਾ।

ਹੈਮਸਟ੍ਰਿੰਗ ਸਟ੍ਰੈਚ

ਪਿੱਠ ਦੇ ਬਲ ਲੇਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਥੱਥੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਉਠਾਓ ਕਿ ਕਮਰ ਤੋਂ 90 ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਕੋਣ ਬਣੇ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਦੇ ਤਲਵਿਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾਨ ਸਕਦੇ

ਦੰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਟੂਬ ਬ੍ਰਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਰੱਖੋ ਖਿਆਲ

ਸਿਹਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੰਦਾਂ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸਵੇਰੇ-ਸਾਮ ਬੁਰਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਾਢੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਬੁਰਸ ਦੀ ਸਹੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਵਾਰ ਬੁਰਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਇਣਟਨਾਹਟ, ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਦਰਦ ਜਾਂ ਮੂੰਹ ਦੇ ਛਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਬੁਰਸ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬੁਰਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਥੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਇਣਟਨਾਹਟ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੁਰਸ ਦੀ ਗੰਦਗੀ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੋਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਵਿਚ ਟੂਬ ਪੇਸਟ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਤੇ ਬੁਰਸ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੈਗੂਲਰ ਬੁਰਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੁਰਸ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬੁਰਸ ਨੂੰ ਥੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਇਣਟਨਾਹਟ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਇਰੀਆ, ਮਸਤਿਆਂ ਦਾ ਇਣਟਨਾਹਟ, ਅੰਦਰਾਂ ਦਾ ਇਣਟਨਾਹਟ, ਠੰਡਾ-ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਲੱਗਣਾ, ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਨਾਹਟ, ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਕੀਡੇ ਲੱਗਣਾ, ਮੂੰਹ ਦੀ ਬਦਬੂ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੁਰਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ

ਪੁਰਾਣੇ ਬੁਰਸ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਣਟਨਾਹਟ ਕਾਰਨ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਰੱਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬੁਰਸ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸਨੂੰ ਅੱਧਾ ਢੱਕਣ ਹਾਈਡੋਜਨ ਪੈਰਾਅਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ 1 ਮਿੰਟ ਦੇ ਲਈ ਢੱਕੋ ਕੇ ਰੱਖੋ।

ਸੁਕੇ ਬੁਰਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਕੇ ਹੋਏ ਟੂਬ ਬੁਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਦੇ ਬੁਰਸ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬੁਰਸ ਨੂੰ ਸੁੱਕਣ ਲਈ 24 ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਭੰਗੀਆਂ ਵਾਲੀ ਤੋਪ 'ਤੇ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਕਿਮ ਤੇ ਕਿਪਲਿੰਗ

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚੇਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸਥਾਈ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਿਮ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਵੀ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਮਾਲ ਰੋਡ ਉਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਿਮ ਦੀ ਤੋਪ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਉਝ ਇਸ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਂ ਭੰਗੀਆਂ ਵਾਲੀ ਤੋਪ ਭਾਵ ਭੰਗੀਆਂ ਦੀ ਤੋਪ ਹੀ ਹੈ।

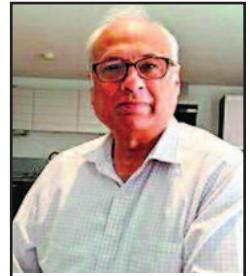
ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਹਾਂ, ਲਾਹੌਰ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਆਰਟਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸੀਪਲ ਜੋਹਨ ਲੌਕਵਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁਣ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਆਰਟਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਲੜੇ ਜਿਹੇ ਮੇਚ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਆਰਟਸ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਲਾਰਡ ਮੇਚ ਤੋਂ

ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਉਦੋਂ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 1885 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਇਆ।

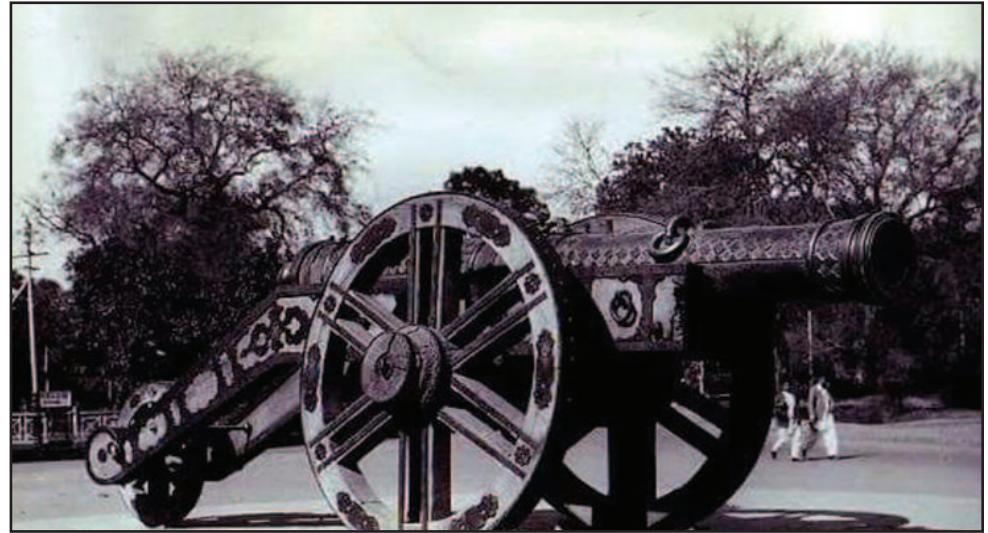
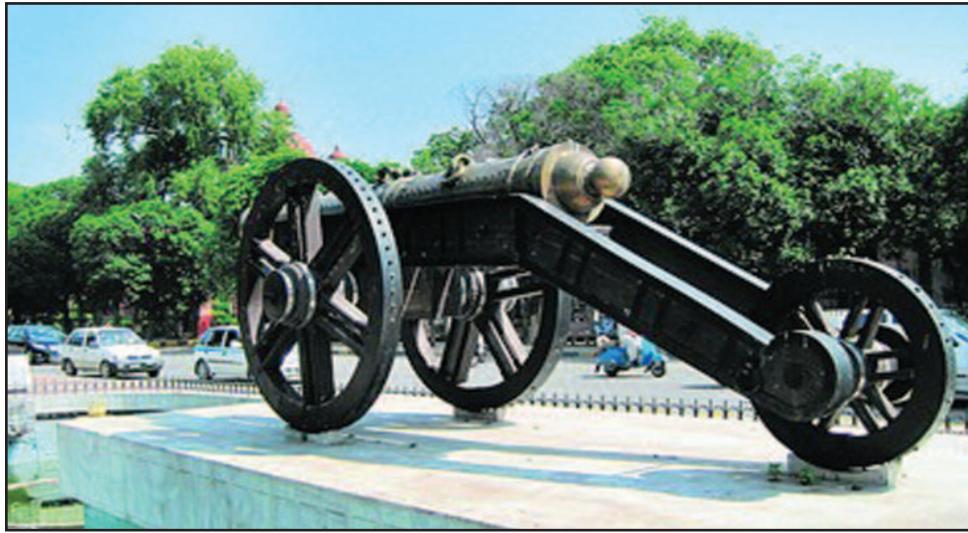
ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਉਦੋਂ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਲੇਖਕ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਹ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਰਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੰਪਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਢੂਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬੈਟੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਜਾਂ 'ਛੋਕਰਿਆਂ' ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਤੇ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਪੁਰਾਣੀ ਵੱਡੀ ਤੋਪ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੁਡਯਾਰਡ ਇਸ ਤੋਪ ਦੇ ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਸਥਿਤ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬੈਟੀ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ। ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਤੋਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਵੀ ਨਿਕੇ ਬੈਟੀ ਦੀਆਂ

ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੋਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਗੋ ਸੁਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਉਹ ਟਿੱਕਾ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਮਾਤਾ ਦੀ ਸੀ। ਨਿਕਾ ਬ੍ਰਾਇਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਪ 'ਤੇ ਖੇਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਬੈਟੀ ਖੇਡਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅੰਦਰਾਜ਼ਾ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸਲ 'ਚ ਕਿਮ ਕੌਣ ਸੀ। ਬ੍ਰਾਇਨ ਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜ਼ਿਦਗੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਉਸ

ਮਜ਼ੀਦ ਸ਼ੇਖ

ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੇਚ ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਨੂੰ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਵਿਚ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਜੱਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਨੈਜਵਾਨ ਕਿਪਲਿੰਗ ਕਦੇ ਵੀ ਪਰੋਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨੈਕਰੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਹੱਥ ਅੜਮਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ 'ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਅਯੋਗ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਰ ਡੇਵਿਡ ਮੈਸਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੇ ਉਦੋਂ 'ਸਿਵਿਲ ਅੰਡ ਮਿਲਿਟਰੀ ਗਜ਼ਤ' (ਸੀਅਂਡਐਮਜ਼ੀ) ਲਾਹੌਰ ਨਾਮੀ ਪਰਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਮੁੰਡਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਅੜਮਾ' ਕੇ ਦੇਖੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਲੰਬੀਆਂ ਤੇ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਕਹਾਣੀਆਂ' ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੌਕੀਨ ਸੀ।

ਉਸ ਨੂੰ 100 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ। ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੇਰਾਨ ਕਿਪਲਿੰਗ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਚਾਰੇ ਜੀਆਂ- ਪਿਤਾ, ਮਾਂ, ਪੁੱਤ ਤੇ ਧੀ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਲਿਖਦ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਚ-ਆਰ, ਗੁਲਿੰਗ ਦੇ ਇਕ ਹਵਾਲੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੀਅਂਡਐਮਜ਼ੀ ਦਾ ਉਹ ਅੰਕ ਨਿਲਾਮੀਘਰ ਸੇਵਦੀ ਵਿਖੇ ਵਧੀਆ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਿਕਿਆ। ਪਰ

ਰੁਡਯਾਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨਾਲ ਪਿਸਾਵਰ ਤੋਂ ਰਲਿਆ ਤੇ ਗਰਵਲਪਿੰਡੀ ਤਕ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਫਗਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਤੇ ਕਲਪਨਾਸੀਲ ਲਿਖਤਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਧਿਆਨ ਖਿਚਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਾਂ ਹੁੰਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਰੁਸ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ 'ਗਰੇਟ ਗੇਮ' ਲਿਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਲੀਹ ਪਾਈ ਕਿ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਲੋਕ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਸ ਖਿਤੇ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਨਾਵਲ 'ਕਿਮ' ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨੀ ਦੇ ਇਕ ਕਾਰਨ ਮੁਸਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੇ ਹੇਮਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੌਣ ਸੀ? ਇਸ 'ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮੁੰਡ' ਕਿਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਸਬੰਧੀ ਕਾਫ਼ੀ ਖੋਜ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਹਤਾ ਅਨਾਰਕਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਪੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਭਰਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਬੈਟੀ ਦੇ ਇਹ ਕਾਰਨਮੇ ਯਕੀਨੀ ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਕੋਲ ਪੁੱਜੇ ਹੋਣੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ 'ਕਾਹਾਣੀ ਬੁਣਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੱਗਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਬੈਟੀ ਨੂੰ 'ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਰਹੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਬਾਇਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਾਇਨ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਤੇ ਮਾਂ ਲਾਹੌਰਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਥੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਜਿਥੇ ਅਜੋਕਾ ਕਪੂਰਸ਼ਲਾ ਹਾਉਸ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼-ਇੰਡੀਅਨ ਬਹੁਤ ਗੋਰਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਲ ਭੂਰੇ ਸਨ। ਉਹ ਹੈਰੋਂ ਵਾਹਣਾ

ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬ ਦੇਹੀ ਬਰਗਾਤੀ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਿਉ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਫੰਧਾ ਬਾਦਲਾਂ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਬਾਦਲਾਂ ਖਿਲਾਵ ਹੋ ਰਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰਗਾਤੀ ਮੌਰਚਾ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਿਰਦਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਡਿਕਟੋਰ ਜਥੇਦਾਰ ਧਿਆਨ ਸਿੱਖ ਮੰਡ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਹੋ ਹੋਣਾ ਪਏਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੋਈ ਸਾਰਕ ਜਥੇਦਾਰ ਨਾ ਦੇ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਅੰਦਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਸਖ਼ਸ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਸ ਅੰਦਰਾ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੀ ਬਰਗਾਤੀ ਮੌਰਚਾ ਇਸ ਸਦੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੌਰਚਾ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ?

ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਰਗਾਤੀ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਸਬੰਧੀ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਮੰਡ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾਦੁਵਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਸੰਕੇ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਤਾਂ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਮਹਾਰੇ ਅਗਲੇ ਸੌ ਸਾਲ ਤਕ ਕੌਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਰਚੇ ਲਈ ਮੁੜ ਜੇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਹਾਇਤ ਹੀ ਦੁੱਖਦਾਇਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ। ਬੰਦੀ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਇ ਗੁਰ-ਬਖਸ਼ ਸਿੱਖ, ਭਾਈ ਸੂਰਤ ਸਿੱਖ ਵਲੋਂ ਲੋਕ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਸਿੱਖਰ ਤੋਂ ਫੇਰੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਭਾਵਿਕ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦੁਹੱਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਰਜ਼ ਦਾ

(ਸਫ਼ਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੱਖ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੱਖ ਬਾਦ

ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਵਰਗ ਹੈ ਪਰਾਸ਼ਰ ਝੀਲ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਅਨੁਪਗੜ੍ਹ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਖੁਬਸੂਰਤ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਪਰਾਸ਼ਰ ਝੀਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਪਰਾਸ਼ਰ ਝੀਲ ਮੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 45 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੋਰੇ ਭਰੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਨੌ ਹਜ਼ਾਰ ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਥੇ ਮੌਸਮ ਠੰਡਕ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਖੂਬ ਠੰਡ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬਰਫ਼ਬਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹਰ ਸੈਅ ਬਰਫ ਦੀ ਸਫੈਦ ਚਾਦਰ ਹੋਠਾਂ ਢੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਝੀਲ ਦਾ ਹੁਸਨ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੁਸਹਿਰੇ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਇਕਾਂਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਅਸੀਂ

ਵਲ ਖਾਂਦਾ ਰਸਤਾ ਸਫਰ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂਚਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਾਹੜੂ ਨਾਮਕ ਪਿੰਡ ਲਗੇ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਆਏ ਗੁੜਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਸਮੇਤ ਡੇਰਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁੜਜ਼ਾਂ ਤਾਈਚਾਰਾ ਚਰਾਗਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਕਾਰਨ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਰਜ਼ੀ ਟਿਕਾਣੇ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਦੀ ਰੁੱਤ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ ਕੱਚੇ ਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਠੰਡ ਵਧਣ 'ਤੇ ਘਾਹ ਸੁੱਕਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਠਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਹੜੂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਬਾਗੀ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਨਦੀ ਰਸਤੇ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦੀ ਹੈ। ਬਾਗੀ ਤੋਂ ਪਰਾਸ਼ਰ ਝੀਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਕਰੀਬਨ ਨੌ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਹੈ। ਟਰੈਕਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸੁਹੱਧਣ ਮਾਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬਾਗੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਮਨੋਹਰ ਹੈ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਢਾਲਾਂ 'ਤੇ ਬਣੇ ਘਰ ਉਪਰੋਂ ਡੱਬਿਆਂ ਵਰਗੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਵਾਨ ਦੇ ਸੰਘੜੇ ਜੰਗਲ, ਯਮਾਓਦਿਕਾਰ ਰਸਤਾ, ਠੰਢਾ ਰਮਣੀਕ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਪੌਂਡੀਨੁਮਾ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਫਰ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ ਸਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਪਰਾਸ਼ਰ ਝੀਲ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇੱਥੇ ਹਿਮਲਿਆ ਦੀਆਂ

ਬਰਫਾਨੀ ਚੋਟੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਝੂਮੀਦੀ ਤੋਂ ਗਾਉਂਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਝੀਲ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਕੋਈ ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪਸੂ ਪਾਲਕ ਗੁੜਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਢਾਰੇ ਜ਼ਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲੀਆਂ ਚਰਾਗਾਂ ਗੁੜਜ਼ਰ ਪਸੂ ਪਾਲਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਿਆਮਤ ਹਨ। ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਝੀਲ ਤਕ ਵਾਹਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਝੀਲ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਾਲੀਦਾਰ ਵਾੜ ਲਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਾੜ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਕੈਪਿੰਗ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਵਾੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਬੋਝੀ ਜਿਹੀ ਸਮਤਲ ਥਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਟੈਂਟ ਲਗ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਟੈਂਟ ਲਗਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਝੀਲ ਦੇ ਦੀਵਾਰ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਏ। ਦੋ ਚਾਰ ਮਿਟ ਚੱਲਣ ਮਗਰੋਂ ਝੀਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਿਛੀ ਮਖਮਲੀ ਘਾਹ ਦੀ

ਅਜੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਅਦਨ ਬਾਗ ਨੂੰ ਬਹਿਸਤ ਦਾ ਬਾਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਦਨ ਬਾਗ ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਲੀ ਬਾਬਾ ਚਲੀ ਚੋਰ ਅਤੇ ਅਲਾਦੀਨ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਦੀਆਂ ਕਾਹਣੀਆਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਦੀਆਂ ਖਜੂਰਾਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ।

ਇਰਾਕ ਧੂਧਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਹੰਦਾਉਂਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਬੋਲੀ ਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇਂ ਸਦਕਾ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦੇਸ ਹੈ ਜੋ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੱਤਤ ਪੱਥੰਸੀ ਹੈ। ਸਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਉਚੀ-ਨੀਚ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤਕ ਮੁਕਤ ਹਨ। ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮੌਦੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਆਤਾ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਤਾ ਉਤੇ ਬੜਾ ਮਣ ਹੈ। ਇਰਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਖੀਲੀ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨਿਵਾਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਲਤਨ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀ ਵਿੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਮਿਥੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਬੁਝੀ ਸਮੇਂ ਜਖੀਰਾਬਾਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਰਾਕੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਜਾਮੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ ਉਸਤਾਦ ਜਾਮੀਆ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ਼ਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਇੱਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਭ ਜਾਂ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ

ਚਾਦਰ ਵਿਚਕਾਰ ਖੁਬਸੂਰਤ ਝੀਲ ਅਤੇ ਉਪਰ ਮੰਡਰਾਉਂਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਅਸ-ਅਸ ਕਰ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਚਕਾਰ ਪਿੰਡੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਝੀਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਕੜਾਹੇ

ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਟੋਰੀ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ।

ਝੀਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਕਰਸ਼ਣ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੈਰਦਾ ਇੱਕ ਚੁਲ੍ਹਾ ਹੈ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰੇ ਤੈਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਖੁੱਚ ਉਪਰ ਮੰਡਰੀ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਖੜ੍ਹੂ ਕੇ ਪਰਾਸ਼ਰ ਝੀਲ ਦੀ ਬਾਲੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲਾ ਟਾਪੂ ਬਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਈ ਰੋਟੀ ਵਾਂਗ ਜਾਪਾਂ ਦੀ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਵਿਸ਼ਿਟ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਭਾਤ ਦੇ ਰੋਟੇ ਸਨ। ਮਹਾਂਭਾਤ ਦੇ ਰੋਟੇ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਵਿਆਸ, ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਪਰਾਸ਼ਰ ਤੇ ਕਲਿੰਦਾ (ਯਮੁਨਾ) ਦੇ ਰੋਟੇ ਦੇ ਕੰਢੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਮਛੇਰੇ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸੱਤਿਆਵਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਝੀਲ ਦੀ ਕੰਢੇ ਰਿਸ਼ੀ ਪਰਾਸ਼ਰ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਤੱਤਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਰਾਸ਼ਰ ਝੀਲ ਪਿਆ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੰਦਰਖਾ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਗੁਪਤਵਾਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਂਡਵ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭੀਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਹਹੀ ਅਤੇ ਗੇਡੇ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ ਹੋਠਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਪੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਟੋਆ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਝੀਲ ਹੋਂਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਈ।

ਝੀਲ ਕਿਨਾਰੇ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਪਰਾਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਖੁਬਸੂਰਤ ਮੰਦਿਰ ਵੀ ਹੈ। ਉਪਰ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਸ਼ਰ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅੰਖਰ 'ਐਲ' ਵਰਗ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਲ ਮੰਦਿਰ ਦੀ ਪਿਰਾਮਿਡ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਰਗੀ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਖੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਚੌਦੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੰਡੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਰਾਜਾ ਬਾਣਸੈਨ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਰਾਂ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਝੀਲ ਤੋਂ ਕਲ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਿਰਸਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵੀ ਹਨ। ਸੈਲਾਨੀ

ਲੜਾਈ ਗੈਰ-ਇਖਲਾਕੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰ

MISSION PEAK
BROKERS, INC.
PEAK OF EXCELLENCE

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$
FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY**

**CALL
TODAY
(510) 366-6130**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

